

ETTEVÕTLIKKUSÕPPE TUGIMATERJAL

KOOLIEELSE LASTEASUTUSE JA KLASSIÕPETAJALE

Koostanud: Arne Piirimägi

2011

Ettevõtlikkusõppe tugimaterjal õpetajatele koolieelsetes lasteasutustes ja põhikoolide klassiõpetajatele

SISUKORD

Sissejuhatus.....	3
1.Ettevõtlikkusõppe riiklikes õppekavades.....	4
1.1.Õppekavad nõuavad.....	4
1.2. Õppekavad võimaldavad.....	5
2. Ideaalne õpetaja ja tegelikkus.....	8
2.1. Õpetaja kutsestandard.....	8
2.2. Õpetajad-praktikud.....	9
3. Eesmärgistamine.....	11
4.Koostöö.....	13
4.1. Koostöö kavandamine.....	13
4.2. Soovitusi koostööks lapsevanemaga.....	13
4.2.1. Abimaterjale koostööks lapsevanematega.....	14
4.3.Soovitusi koolivälise organisatsiooniga koostöö planeerimiseks.....	17
4.3.1.Abimaterjalid õpetajale koolivälise organisatsiooniga koostöö planeerimiseks.....	18
5. Motiveerimine.....	23
6.Tagasiside ja toimetulek endaga.....	26
6.1 Mõeldes oma õppimisele.....	26
6.2. Oma ettevõtlike oskuste ja hoiakute hindamine.....	27
6.3. Enesehinnanguks õpilasele.....	29
6.3.1.Isikuomadused ja oskused.....	29
KOKKUVÕTE.....	32
ALLIKAD.....	33
LISAD.....	34
Lisa 1. Avaseminari kokkuvõte.....	34
Lisa 2. Juhtumikirjeldused.....	38
Lisa 2.1. “Meelespea” rühma sõbrakohvik.....	38
Lisa 2.2. Tudulinna Põhikooli kevadlaat.....	40
Lisa 2.3. Raamatupoe mäng Kiviõli I Keskkoolis.....	41
Lisa 2.4. Seemnest kasvab puu või lill - Narva koolieelne lasteasutus „Punamütsike“.....	46
Lisa 3. Filmilõigud.....	51
Lisa 4. Näidispäevakava: Valdkondade lõimise võimalustest ettevõtlikkuse ja ettevõtluse õpetamisega lasteaias.....	52
Lisa 5. Linnalooduse näitus: „Ma pole külaline, ma elan siin.”.....	56
Lisa 6. Ettevõtlik nädal lasteaias.....	59

SISSEJUHATUS

Käesolev tugimaterjal on kokkupandud toetamaks üliõpilast, tulevast õpetajat, kes sooviks oma tööd mitmekesistada ja liikuda õpetamiselt õpikeskkonna loomise suunas.

Eesmärgi püstitus on saadud 7. veebruaril 2011 Jõhvi Kontserdimajas toimunud käesoleva materjali koostamise projekti „Eduko programmi projekti „Ettevõtlikkusõppe edendamine koolieelsetes lasteasutustes ning põhikooli I ja II astmes““ avaseminarilt.

Sissejuhatava seminari kokkuvõttest selgus, et kahjuks jätab soovida meie õpetajate tegevus ettevõtlikkust kui mõtteviisi ja elustiili kujundava õpikeskkonna kujundamisel. Julgen väita, et suur osa on siin harjumuspärasel õpetamisstiilil.

Õpetajalt oodatavate omaduste kujunemine on samuti rohkem praktilisele kogemusele kui teooriale toetuv, seega soovitustena õppe parendamiseks saab välja tuua neli väga üldist põhimõtet:

1. Planeerimine, kavandamine koostöös partneritega.
2. Algatusvõime, julguse ja oskuste arendamine.
3. Motivatsiooni tekitamine ja motiveerimine.
4. Oskus endaga toime tulla.

(Lisa I)

Materjal toetub ettevõtlikkuse kui läbiva teema ja üldpädevuse käsitlustele riiklikes õppekavades: Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (*KELARÕK*), Põhikooli riiklik õppekava (*PKRÕK*) ja Gümnaasiumi riiklik õppekava (*GRÕK*).

Töös kasutatakse samuti Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimisel valminud kavas „Olen ettevõtlik“ toodud analüüse, mis käsitlevad riikliku õppekava alusel lasteaias ja koolis toimuvat õpet ja selle vastavust ettevõtliku inimese ideaalile. Aastatel 2010 – 2011 INTERREG IV A projekti “Ettevõtlikkuse haridus Rootsis, Eestis, Lätis ja Soomes” (Enterprising Education in Sweden, Estonia, Latvia and Finland – Enterprising SELF) raames, Ida-Virumaa Ettevõtluskeskuse ja Tartu Ülikooli vahel sõlmitud lepingu alusel toimunud koolituste “Ettevõtliku hariduse koolitus õpetajatele” materjale. Rahvusvaheline kogemus on vahendatud koolituse „Ettevõtlikkusõppe praktilise rakendamise rahvusvaheline kogemus õpetajakoolituses“, mille viisid läbi Šoti Strathclyde Ülikooli õppejõud, materjalide kaudu, samuti kasutatakse projekti “Enterprising SELF” tegevuste raames saadud kogemusi ning materjale (*SELF*).

1. ETTEVÕTLIKKUSÕPE RIIKLIKES ÕPPEKAVADES

1.1. ÕPPEKAVAD NÕUAVAD

On hulk uusi teadmisi ja oskusi, millega inimesed peaksid olema varustatud, et vastata muutunud ühiskondlikele tingimustele. Üheks mooduseks sellisele väljakutsele vastata on ettevõtlusõppe integreerimine erinevate haridustasemetega õppekavadesse.

Teisest küljest osaleb iga inimene teadlikult või teadvustamata, ühel või teisel viisil majandustegevuses. Elementaarne arusaamine majanduse toimimisloogikast ning iseenese rolli lahtimõtestamine selles süsteemis aitab kaasa sihipäraste karjäärilaste valikute tegemisele. *(Olen ettevõtlik lk 7)*

Majandustegevuse loogika ja oma karjääri planeerimine on riiklikes õppekavades esindatud.

Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava sätestab, et õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu. *(KELARÕK)*

Siit ka vajadus arvestada laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervislikku seisundit jms. Õpetaja kui selle protsessi juhtija saab arengut toetava keskkonna loojana kõike seda arvestada siiski vaid juhul, kui laps on aktiivne ning avatud. Riiklik õppekava nõuab lapse kaasamist tegevuste kavandamisse, suunamist valikute tegemisele ja tulemuste analüüsile.

Õpetaja laste arengu suunaja ning seda toetava keskkonna loojana peab suutma õppe- ja kasvatusetegevuses luua tingimused, et arendada lapse suutlikkust:

- 1) kavandada oma tegevusi, teha valikuid;
- 2) seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega;
- 3) kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes;
- 4) arutleda omandatud teadmiste ja oskuste üle;
- 5) hinnata oma tegevuse tulemuslikkust;
- 6) tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega. *(KELARÕK § 5)*

Õppetöö korraldus koolieelses lasteasutuses peab seega andma õpilasele võimaluse kõiki neid kompetentse kasutada.

Põhikooli riikliik õppekava (PRÕK) sätestab seitsme üldpädevuse hulgas **ettevõtlikkuspädevuse** kui suutlikkuse ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ning tegevusvaldkondades, nähes probleeme ja neis peituvaid võimalusi. Oluline on oskus seada eesmärgid ja neid ellu viia ning seda ka ühistegevusi korraldades. Õpilane on võimeline näitama initsiatiivi ja vastutama tulemuste eest, ta suudab reageerida paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske. *(PRÕK §4)*

Üldpädevused kujunevad kõigi õppeainete kaudu, ent ka tunni- ja koolivälises tegevuses, mille aluseks on õpetajate ning kooli, kodu ja teiste partnerite koostöö.

Õppe- ja kasvatus rõhuasetused on erinevates vanuseastmetes erinevad.

Esimeses kooliastmes – 1.-3. klassis on õpetuse ja kasvatus põhitaotluseks õpilaste kohanemine koolieluga, turvatunde ja eduelamuste kogemine ning valmisoleku kujunemine edasiseks edukaks õppetööks. Õpilaste koolivalmidus ja võimed on erinevad, seetõttu diferentseeritakse õppeülesandeid ja nende täitmiseks kuluvat aega. *(PRÕK§8)*

Teises kooliastmes – 4.-6. klassis on õpetuse ja kasvatuse põhitaotluseks vastutustundlike ja iseseisvate õpilaste kujunemine. Õppetöös on oluline äratada ja säilitada õpilaste huvi õppekavaga hõlmatud teadmisi- ja tegevusvaldkondade vastu. (PRÕK § 10)

Kolmandas kooliastmes – 7.-9. klassis on õppe ja kasvatuse põhitaotlus aidata õpilastel kujuneda vastutustundlikeks ühiskonnaliikmeteks, kes igapäevaelus iseseisvalt toime tulevad ning suudavad oma huvidele ja võimetele vastavat õpiteed valida. (PRÕK §12)

Lähtuvalt kooliastmes seatud eesmärkidest on erinevad ka teemad, millele keskendutakse.

Läbivad teemad on üld- ja valdkonnapädevuste, õppeainete ja ainevaldkondade lõimingu vahendiks ning neid arvestatakse koolikeskkonna kujundamisel. Läbivad teemad on aineülesed ja käsitlevad ühiskonnas tähtsustatud valdkondi ning võimaldavad luua ettekujutuse ühiskonna kui terviku arengust, toetades õpilase suutlikkust oma teadmisi erinevates olukordades rakendada.

Põhikoolis on ettevõtlikkus läbiva teemana seotud kodanikualgatusega, mis on sõnastatud järgmiselt: taotletakse õpilase kujunemist aktiivseks ning vastutustundlikuks kogukonna- ja ühiskonnaliikmeks, kes mõistab ühiskonna toimimise põhimõtteid ja mehhanisme ning kodanikualgatuse tähtsust, tunneb end ühiskonnaliikmena ning toetub oma tegevuses riigi kultuurilistele traditsioonidele ja arengusuundadele.

(PRÕK §14)

1.2. ÕPPEKAVAD VÕIMALDAVAD

ETTEVÕTLIKKUSPÄDEVUS kui suutlikkus

- luua ideid ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades;
- näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi;
- seada eesmärged ja neid ellu viia;
- korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest;
- reageerida paindlikult muutustele ning võtta arukaid riske.

Erinevatel haridusastmetel väljendub see pädevus erinevalt ja Ettevõtlusõppe mõttekoja sõnastus on järgmine:

Alushariduses

- matkib mängudes erinevaid rolle; rakendab loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast,
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi, viib alustatud tegevused lõpuni, on võimeline keskenduma kuni pool tundi,
- algatab erinevaid mänge ja arendab tegevusi, selgitab oma arvamusi.

Põhikooli I astmes

- täidab kodus ja koolis erinevaid eakohaseid rolle; mõtleb loovalt, oskab väljendada ja rakendada oma ideid,
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi; püüab jagada aega õppimise, huvitegevuse ja koduste kohustuste ning puhkamise vahel; viib alustatud tegevused lõpuni,
- avaldab arvamust kogetu kohta, julgeb oma idee elluviimiseks ise võimalusi valida ja erinevaid lahendusi katsetada.

Põhikooli II aste

- täidab kodus, koolis ja kaaslaste seas erinevaid eakohaseid rolle; mõtleb loovalt ja kasutab erinevaid vahendeid ideede leidmiseks ja teostamiseks,

- oskab eesmärgipäraselt jagada aega õppimise, huvitegevuse ja koduste kohustuste ning puhkamise vahel; teab tegureid, mis soodustavad või takistavad tegevusele keskendumist ning oskab nendega arvestada,
- avaldab arvamust kogetu kohta, leiab idee elluviimiseks ise võimalused; kirjeldab, esitleb ja hindab oma ideid ja töid.

Põhikooli III aste:

- tunneb ennast ühiskonna liikmena; mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt ning oskab leida võimalusi ideede teostamiseks,
- oskab püstitatud eesmärgi elluviimiseks kavandada tegevusi ja vahendeid, seada vahe-eesmärke ja prioriteete ning tegutseda nende nimel; kasutab sihipäraselt aega ja ressursse,
- algatab, arendab ja rakendab ideid; oskab esineda ja arutleda erinevatel teemadel ning langetada valikuid.

(Olen ettevõtlik, lk 52)

Analüüsimeks kuivõrd eesmärgistatud on riiklikus haridusstandardis ettevõtlikkuse kujunemise toetamine, võrreldi ettevõtliku inimese ideaali isikuomadusi/hoiakuid ja oskusi riikliku õppekava üldosas, samuti ainevaldkonniti ja õppeaineti sõnastatud õpitulemustega erinevates kooliastmetes.

Koolieelse lasteasutuse RÕK-i kõik üldoskustena sõnastatud eesmärgid ja õpiväljundid aitavad arendada ettevõtlikkust. Samas on RÕK-i valdkondade õppe-eesmärgid ja õpiväljundid üldoskustes kirjeldatuga seostatud ebaühtlaselt, domineerib valdkonnapõhine lähenemine. Üldõpetusliku põhimõtte jõudmiseks lasteasutuse igapäevaellu on vaja üldoskustest ja üldõpetuslikust põhimõttest lähtuvaid juhend- ja õppematerjale igapäevase õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimiseks ning seda toetava täienduskoolituse jätkumist.

Põhikooli I. kooliaste

Põhikooli I. kooliastmes toetavad ettevõtlikkuse kujundamist lisaks üldosa ja kooliastme üldistele õpitulemustele, kunsti, inimeseõpetuse ja tööõpetuse õppeainetes kõik õpitulemused. Väikese tunnimahu tõttu võib nende õppeainete mõjuulatus ettevõtlikkuse kujundamisel olla tagasihoidlik. Kõige kiiremaid muutusi ettevõtlikkuse kujundamisel on võimalik saavutada eelkõige eesti keeles ja matemaatikas, kui riikliku õppekava rakendustegevuste käigus toetatakse üldõpetuslike põhimõtete rakendamist.

Põhikooli 2. kooliaste

Põhikooli 2. kooliastmes toetavad ettevõtlikkuse kujundamist, lisaks üldosa ja kooliastme üldistele õpitulemustele, kunsti, inimeseõpetuse ja ühiskonnaõpetuse õppeainetes enamik õpitulemustest. Sarnaselt I. kooliastmele võib kõige kiiremaid muutusi ettevõtlikkuse kujundamisel saavutada eelkõige eesti keeles ja matemaatikas, kui riikliku õppekava rakendustegevuste käigus toetatakse üldõpetuslike põhimõtete rakendamist.

Põhikooli 3. kooliaste

Põhikooli 3. kooliastmes toetavad ettevõtlikkuse kujundamist väga hästi üldosa ja kooliastme üldised õpitulemused, kuid nende realiseerumine ja mõjuulatus sõltub õpetaja suutlikkusest rakendada üldõpetuslike põhimõtteid. Sarnaselt eelnevatele kooliastmetele võib kõige kiiremaid muutusi ettevõtlikkuse kujundamisel saavutada eelkõige eesti keeles ja matemaatikas ning täiendavalt 3. kooliastmes ka ajaloos, kui riikliku õppekava rakendustegevuste käigus toetatakse üldõpetuslike põhimõtete rakendamist.

(Olen ettevõtlik, lk 17-39)

Seega tänane haridusstandard ei soodusta piisaval määral ettevõtlikkuspädevuse kujunemist.

2. IDEAALNE ÕPETAJA JA TEGELIKKUS

2.1. ÕPETAJA KUTSESTANDARD

Õpilase aktiveerimine õppeprotsessis ja teda arendava keskkonna kindlustamine on üldsuunana kirjas õpetaja kutsestandardis. Aprillist 2010 Hariduse Kutsenõukogu poolt kehtestatud Õpetaja V kutsestandard on dokument, mis määrab kindlaks kutsequalifikatsioonist tulenevad nõuded õpetaja teadmiste, oskuste, vilumuste, kogemuste, väärtushinnangute ja isikuomaduste.

V tase tähendab, et õpetaja on kutsutud täitma teadmiste laiendamist, probleemide lahendamist, teaduslike teooriate ja mõistete rakendamist, olemasolevate teadmiste analüüsimist, süstematiseerimist ja edasiarendamist ning õpetamist eeldavaid tööülesandeid. Ta saab sellega hakkama muutuv olukorras, omab laialdasi kutsealaseid teadmisi ja oskusi, korraldab ressursside jagamist ja teiste tööd ning vastutab selle eest. (Kutsestandard)

Kutsestandardi lisa B antakse kutseoskuste ja –tegevuste kirjeldused. Lähtutud on õpetaja põhitegevustest, mida ta rakendab vastavalt olukorrale ja vajadusele.

Eristatakse kaheksat valdkonda:

- planeerimine ja juhtimine;
- õpikeskkonna kujundamine;
- õppimise juhendamine;
- õpilaste motiveerimine;
- koostöö korraldamine valdkonnas;
- suhtlemine;
- õppija arengu ja õppeprotsessi analüüsimine ja hindamine;
- eneseanalüüs ja kutsealane areng.

Meenutamaks lugejale, et sellisele standardile vastav õpetaja on oma olemuselt ettevõtlikku ellusuhtumist viljelev ja kujundav. Toome igast valdkonnast mõne teemaga sobiva konkreetse oskuse:

- kaasab õppe kavandamisse õppijaid, lastevanemaid ja kolleege;
- juhib rühmade toimimist ja arengut, kavandab ja korraldab õppetöövälist tegevust;
- märkab õppija individuaalset eripära, hariduslikke erivajadusi ja isiksuse probleeme ning reageerib sobival;
- toob välja seosed erinevate ainevaldkondade vahel;
- seostab ainevaldkonna teadmisi ümbritseva keskkonnaga, suunab teadmisi rakendama;
- tunnustab õppijate pingutusi, et tagada eduelamusi;
- suunab õppijaid ennast analüüsima, et neil kujuneks positiivne enesehinnang ja adekvaatne minapilt;
- arendab koostöös kolleegidega ainekava, kooskõlastab töökava, teavitab kolleege õppetöös üleskerkinud probleemidest;
- valib olukorrale sobiva suhtlemistasandi ja -viisi;
- analüüsib õpilase õppes osalemist, arengut ja õpitulemusi, annab oma analüüsi tulemuste kohta erinevatele osapooltele (õppija, lapsevanem, juhtkond, kolleegid) adekvaatset ja mitmekülget tagasisidet;
- analüüsib järjepidevalt oma tööd (õppetundi, tegevusi, õpitulemusi, püstitatud eesmärkide saavutamist, sise- ja välis hindamise tulemusi).

ÕPPIMISE kui protsessi, milles praktilise kogemuse vahendusel kujunevad suhteliselt püsivad muutused õppuri tegevusvõimes ja/või käitumises, **juhtimiseks** peab õpetaja leidma vastuse vähemalt kahele olulisele küsimusele: **mil viisil see toimub ja kuidas seda tehakse.**

Esimesele neist annab vastuse **õppemeetod** ja teisele **õpetamistehnoloogia**.

Õpetaja, kes valdab mitmekesiseid õppemeetodeid ja neid teadlikult rakendab, võimaldab õpilastel olla aktiivne õppiija ning oma õppimisoskuste kujundaja. (Salumaa jt 2004)

XXI sajandiga kaasnenud uued infokanalid ja õpikeskkonnad on tõstatanud kommunikatiivsuse probleemi õppeprotsessis. Tulemus ei saa olla protsessist olulisem, kui mõistame õppimist süstemaatilise tegevusena, mis viib muutumise, arengu ja isiksusliku küpsemiseni. (Valgmaa, R. jt., lk.66)

Sobiva meetodi valikul on aluseks neli aspekti:

1. **õpetaja** – teadlikkus oma õpetamisfilosoofiast;
2. **õppur** – tema vajadused ja huvid;
3. **õpitav sisu** – tunnetustegevuse organiseerituse viis;
4. **olukord** – kuidas liigub info, kuidas on organiseeritud tegevused ja millistele väärtustele need tuginevad.

Metoodika valik toetub läbi eneserefleksiooni – kuidas ja miks me teeme – näiteks järgmistele küsimustele:

- Millised meetodid julgustavad minu õpilast õppima?
- Kas need meetodid sobivad sellega, mida ma tahan õpetada?
- Kas need meetodid sobivad selle grupi liikmetele?
- Kas on olemas tingimused nende meetodite kasutamiseks?
- Kas minul on olemas nende meetodite rakendamiseks vajalikud oskused?
- Kas nende meetodite rakendamine sobib minu stiiliga?
- Kas ma olen küsinud õpilastelt, milliseid meetodeid nemad eelistavad?
- Mida ma pean tegema nende meetodite tõhususe tagamiseks? (Valgmaa, R. jt., lk.70)

2.2. ÕPETAJAD-PRAKTIKUD

Võttes eeskujuks Šoti **5R** (*Responsibility, Real, Roles, Relevance, Reflection*) põhimõtted, on Ettevõtliku kooli Ida-Virumaa võrgustiku liikmed isikliku ja projektitöös (*SELF*) omandatud kogemuse alusel sõnastanud lahendusena **5T – lähenemise**:

Tunneme tuge koostööst - igaühel on enda valitud, aga ka omavahel kokkulepitud sobiv roll (**rollid ja koostöö**).

Tunnetame vastutust - tegevused peavad olema seotud, üksteisest sõltuvuses, et laps kogeks iga valikuga kaasnevat vastutust (**vastutus**).

Tunnetame tõelist elu - loome seoseid reaalse eluga, kaasates õppetöösse partnereid (**seos reaalse eluga**).

Teeme ise - teadmiste rakendamine praktikas (**isiklik kogemus**).

Tunneme rõõmu tulemustest - saame teadmise, kas soovitud õpitulemus on saavutatud (**tagasiside**).

Õpetajale / juhendajale / ja õpilasele on **positiivseks informatsiooniks ka negatiivne tulemus**, sest tulevikus me teame, et selline lähenemine ei vii soovitud tulemuseni. Tagasisidestamise oluline detail on oma töö tulemuse nägemise kõrval õpilasele ka eneseanalüüsi toetav kujundav hindamine.

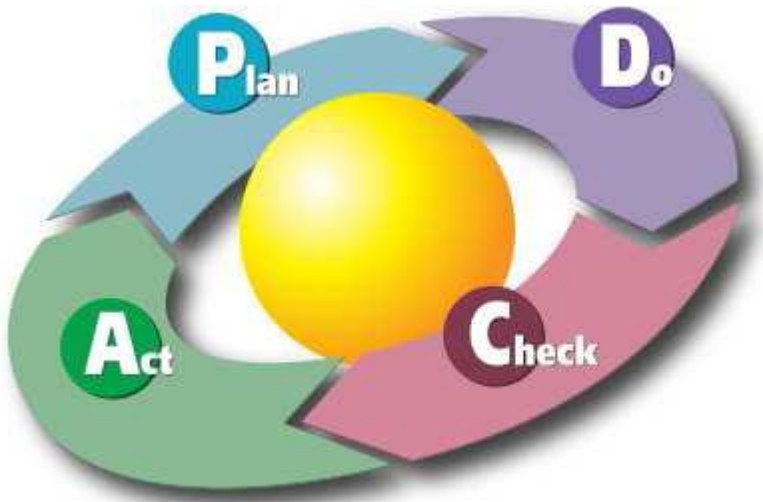
Mõningad näited 5T-lähenemise kasutamisest on toodud lisades juhtimiskirjelduste ja filmilõikudena.

(Lisad 2, 3)

Ettevõtlikkuse arendamine koolis toimub üldiste juhtimisseaduste alusel, kus kõige aluseks on eesmärk, milleni jõudmist planeeritakse. Planeeritu elluviimiseks toimuvad kavandatud tegevused, mille tulemuste analüüsi alusel püstitatakse uued eesmärgid ja kavandatakse uued tegevused.

Kokkuvõtlikult kirjeldab seda osa Demingi ring (Joon. 1).

Joon. 1 – Demingi ratas (PDCA ring) ehk pideva parendamise tsükkel (<http://www.puigapk.edu.ee/user/mart/deming.pdf>)

- **Planeeri (Plan)** – (arengukava, tööplaanid) määratle eesmärgid ja protsessid, mis on vajalikud kliendi nõuete ja organisatsiooni poliitikaga kooskõlas olevate tulemuste saavutamiseks.
- **Teosta (Do)** – (tegevused eesmärkide saavutamiseks) rakenda protsessid/tegevused.
- **Kontrolli/uuri (Check)** – (sisehindamise seiresüsteem andmete kogumiseks) jälgi ja mõõda protsesse, nende vastavust poliitikatele ja eesmärkidele. Kogu fakte tegemaks kindlaks, kas eesmärgid on saavutatud, mittevastavuse korral selgita välja põhjused.
- **Korrigeeri (Act)** – (kompleksne sisehindamine, parendustegevuste kavandamine) analüüside põhjal võta ette tegevused protsesside toimimise parendamiseks, takistamaks probleemide ja nende põhjustajate uut ilmnemist.

3. EESMÄRGISTAMINE

Ettevõtliku inimese kujundamise eesmärgina saab lisaks riiklikes õppekavades toodud väljunditele ja nendega põimitult kasutada ka Ettevõtlusõppe Mõttekojas sõnastatud ettevõtliku inimese ideaali – **mõtleb loovalt, algatab julgelt, tegutseb arukalt, vastutab hoolivalt** (Joon. 2 – ettevõtliku inimese ideaalpilt).

Joon. 2 – ettevõtliku inimese ideaalpilt (*Olen ettevõtlik lk 66*)

**MÖTLEN LOOVALT • ALGATAN JULGELT
TEGUTSEN ARUKALT • VASTUTAN JA HOOLIN**

Olen ettevõtlik!

Mõtleb loovalt

- On uudishimulik, avatud ja õpihimuline
- Oskab teida uusi ideid/lahendusi
- Oskab probleeme loovalt lahendada ning tehtud vigadest õppida
- Oskab märgata ja kasutada globaalseid võimalusi

Algatab julgelt

- On motiveeritud ja iseseisev
- Julgeb mõelda suurelt ja ambitsioonikalt ning seada kõrgeid eesmärke
- Tahab saavutada parimat
- Julgeb otsustada ja katsetada

Tegutseb arukalt

- On sihikindel oma eesmärgini jõudmisel
- Oskab ennast ja ümbritsevat ning tehtud valikuga kaasnevaid tagajärgi adekvaatselt hinnata
- Oskab teadlikult kavandada ja kasutada ressursse
- Oskab luua suhteid ja teha koostööd

Vastutab ja hoolib

- Arvestab inimeste ja kogukonnaga enda ümber
- Tegutseb vastutustundlikult
- Tuleb toime ebaõnnestumise ja määramatusega

Alus: Ettevõtliku inimese ideaal (Ettevõtlikus Mõttes) • 2019

Õpilane on ettevõtliku hoiakuga - julge algataja, otsib uusi lahendusi, kõrge motivatsiooniga, tegutseb koos teistega, püstitab eesmärke, saavutab tulemusi, on vastutustundlik, on hooliv ja võimeline ise ennast analüüsima.

Selleks peab **õppeprotsess** olema õpilase minapildi (tean, kes ma olen ja tean, mida tahan) ja kompetentside arendamisele suunatud ning võimaldama õpilastele teadmised, oskused ja rakendamise vilumuse.

Õpetamise kultuur on asendunud õppimise kultuuriga. Selleks on vajalik, et **õpetaja** on positiivse minapildiga, loov ja innovatiivne eesmärgistatult tegutsev juhendaja. Õpetajat toetab **partnervõrgustik** mis on piisavalt lai ja mõjus ning panustab ühiselt õppeprotsessi. Oluline on piisava **ressursi olemasolu**.

Eesmärgiks on mõtteviisiga: **TAHAN – SUUDAN – TEEN** õpilase arenemiseks sobiva keskkonna loomine.

Igapäevasest traditsioonilisest õppetööst klassi-tunni-süsteemis eristab ettevõtlikkust arendav õppetöö vaid sellepoolest, et **ÕPETAJA**, olles arendanud endas kutsestandardist tulenevaid oskusi, **EESMÄRGISTAB TUNDI** või **TEGEVUST**, arvestades ettevõtliku inimese ideaalpilti ning selle konkreetset kuju **vastavalt oma õpilaste vanusele** – mida ja millisel tasemel me tahame saavutada.

Levinumaks on Bloomi õppe-eesmärkide taksonoomia, mille järgi eesmärged saad vaadelda viiel tasandil:

TEADMINE - faktide leidmine, meeldetuletamine (tunne ära, tuleta meelde, määratle, märgista, uuri, näita...);

MÕISTMINE - arusaamine (tõlgi, seleta, kirjelda, sõnasta ümber);

RAKENDAMINE - kasutamine teises/uues situatsioonis (kasuta, lahenda, eksperimenteeri, prognoosi);

ANALÜÜS - seoste näitamine: terviku lahutamine koostisosadeks (ühenda, seosta, erista, klassifitseeri, korralda, grupeeri, võrdle, järjestä, korrasta, liigita);

SÜNTEES - osade kokkupanek tervikuks (konstrueeri, kombineeri, formuleeri, komponeeri, esita hüpoteesi);

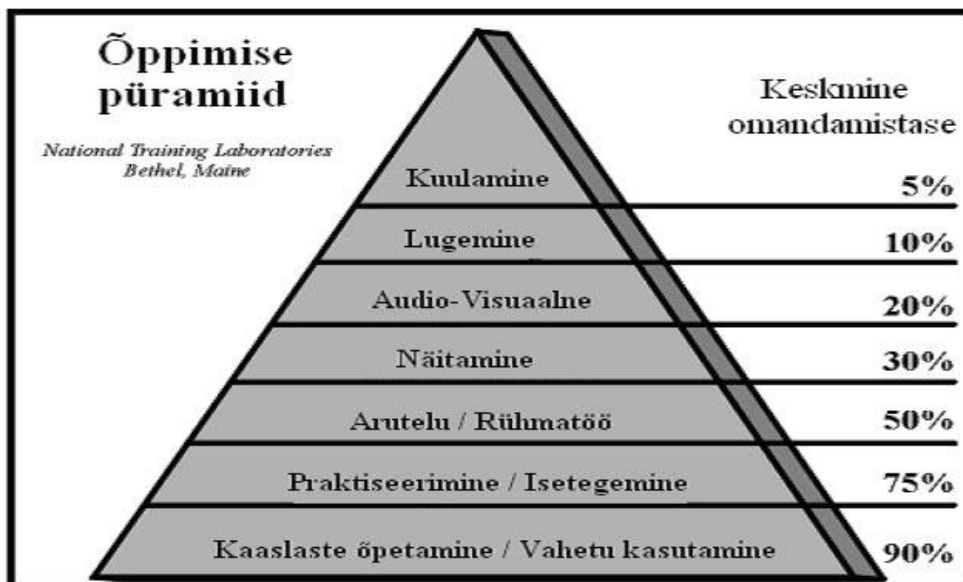
HINDAMINE - otsuste tegemine (väärtusta, järelda, kritiseeri, reasta, otsusta).

(<http://mentorile.weebly.com/bloomi-taksonoomia.html>)

Tavaliselt jõutakse koolis mõistmise ja mõningatel juhtudel ka rakendamiseni. Sünteesioskust on siiani nõudnud lõpukirjandi kirjutamine ja hinnangud on valdavalt kas õpikute autorite või õpetajate omad. Traditsiooniline õppeprotsess pole siiani eeldanud iseseisvat hinnangu andmist, mida uued riiklikud õppekavad aga just nõuavad – aktiivset osalemist.

Laialt tsiteeritud ja kasutatud õppimise püramiid (vt joon. 3) näitab, et traditsiooniliste meetoditega – õpiku lugemine ja õpetaja kuulamine – on võimalik keskmiselt omandada vaid kuni 15% materjalist. Näitlikustamine tehniliste vahenditega ja tegelikus elus, aga ka arutelud, katsetamised (isetegemine) ning kaaslaste õpetamine koostöös on palju efektiivsemad. Just sellist õppetegevust eeldab ettevõtlik lähenemine.

Joon. 3 – õppimise püramiid (<http://www.forselius.ee/index.php?page=soovitused>)

4.KOOSTÖÖ

4.1. KOOSTÖÖ KAVANDAMINE

Eesti haridusstrateegia projektis aastaks 2012 - 2020 "Eesti hariduse viis väljakutset" tuuakse välja, et ehkki mitmed uuringud (PISA 2006, 2009 jt) näitavad Eesti õpilaste head teadmiste taset, näitavad nad samas ka tagasihoidlikku loovust, ettevõtlikkust, probleemilahendamisoskust – omadusi, mida ootab tänapäeva ühiskond ja majandus. Olukorrast väljumist kirjeldab strateegia läbi viie väljakutse. Lisaks heale ülesütlemise ja reeglite järgimise oskusele vajab Eesti noor põlvkond üha rohkem sotsiaalseid võimekusi: oskust ennast väljendada, juhtida ja kehtestada; loovalt ja kriitiliselt mõelda; olla eestvedaja ja võtta riske; väärtustada mitmekesisust ja koostööd; tulla toime määramatuse ja ebaõnnestumistega.

Esikohal on väljakutsena toodud liikumine arengu- ja koostöökeskse õpikäsitluse poole, kus meetmetena nähakse ette koostööpõhiste õpimudelite juurutamist, sotsiaalsete kompetentside (suhtlemis- ja läbirääkimisoskused, kriitiline mõtlemine, pingetaluvus, koostöövalmidus ja eestvedamine, eneseregulatsiooni oskus, arutus- ja esinemisoskus, keelteoskus jt) tugevdamist nii õppekavades kui õpetajate ja koolijuhtide täiendusõppes. *(Eesti hariduse viis väljakutset)*

Eelnev on piisav tõestus, et Eesti kool vajab ettevõtlikkuse kui mõtteviisi arengut ja seda tunduvalt varem kui algab ettevõtlushariduses käsitletav aineõpe. Kool, eriti alusharidust andev koolieelne lasteasutus ja põhikool, vajavad oskust ja valmidust olla avatumad, teha koostööd koolivälise keskkonnaga ja suuta oma aineid ning tegevusi lõimida.

Esmased koostööpartnerid koolile on siin **lapsevanemad** (nende läbi ka kohalikud organisatsioonid ja ettevõtted ning kogukond tervikuna), **kohalik omavalitsus**, **kohalik ettevõtlus**.

Kõigi partneritega koostöö algatamisel on kasutatavad suhtlemise peamised nõuded:

- Saavuta heatahtlik suhtumine. Tunnusta, näita vajalikkust, kirjelda vastastikust huvi.
- Esita oma soov selgelt ja mõistetavalt. Kuidas saab partner praegusel etapil kaasa aidata ja mida meie võime tema heaks teha.
- Paku välja kindel ja korrektne suhtlemisskeem, määra kontaktisik, kohtumise teemad, aeg, koht, edasta kontaktandmed.

4.2. SOOVITUSI KOOSTÖÖKS LAPSEVANEMAGA

Esmakohtumisel ootab lapsevanem kindlasti teavet, mis on ettevõtlik kool. Selleks võib kasutada vastavaks tegevuseks koostatud infomaterjale. Kindlasti peab olulisem info olema kooli kodulehel ja kõik töötajad peavad sellest ühtmoodi aru saama ning ka lapsevanematele edastama.

Kindlasti peab vanem teada saama, milline on ettevõtlik laps ja kuidas seda teie koolis õpetatakse.

Ettevõtlikus lapses areneb:

- enesekindlus ja enesehinnang
- positiivsed väärtused ja hoiakud
- oskus teha hästi tööd koos teistega
- rohkem iseseisvust ja vastutustunnet
- parem enese ja teiste mõistmine
- loovad oskused
- suhtlusoskused
- uued väljakutsed ja kuidas neid saavutada
- oskus hinnata ja võtta mõistlikke riske
- paindlikkus ning oskus muutustega toime tulla
- parem arusaamine tööelust ja kogukonnast.

Ettevõtlikkusõppes on **hariduse eesmärgiks** seatud **ettevõtliku hoiaku kujundamine**, kus õpetajad toetavad ja julgustavad õpilast:

- olema julge algataja
- otsima uusi lahendusi
- olema kõrge motivatsiooniga
- tegutsema koos teistega
- püstitama eesmärke
- saavutama tulemusi
- olema vastutustundlik
- olema hooliv
- olema võimeline iseennast analüüsima.

Kindlasti tuleb ettevõtlikule ja koostöövalmis lapsevanemale pakkuda võimalusi, kuidas ta saab oma lapse arengule kaasa aidata.

Mõned kõige mõjusamad viisid:

- anda neile ülesandeid ja kohustusi kodus ning toetada, et need saaks edukalt täidetud
- olla positiivne, pöörates ebaõnnestumised ja vead õppimiskogemusteks
- küsida nende arvamust ja kaasata neid otsuste tegemisse
- julgustada neid uusi kogemusi saama
- toetada laste ideid, huve ja võimeid ning aidata neid arendada

4.2.1. ABIMATERJALE KOOSTÖÖKS LAPSEVANEMATEGA

Vanemad, hooldajad ja sugulased omavad oskusi ja andeid, mida nad võivad kasutada oma laste abistamisel koolis ja/või kodus. Õpetajad ei ole alati teadlikud sellest potentsiaalst, mida nad võivad ära kasutada.

Alljärgnevad vormid aitavad tõsta vanemate ja hooldajate teadlikkust laste ettevõtlikkusõppest ning annavad neile võimaluse panustada ettevõtlikkusõppesse nii koolis kui kodus.

Lisame kirjale küsimustiku täitmiseks ning infovoldiku ettevõtlikkusõppest lugemiseks:

KAASKIRI ELAMIS- JA TÖÖOSKUSTE KÜSIMUSTIKULE

Lugupeetud (*lapsevanema või hooldaja nimi*)

Pöördume Teie poole koostööettepanekuga. Olenemata sellest, millisel alal te töötate, oleme huvitatud Teie väärtuslikest oskustest, mida võiksite jagada oma lapse ja kooliga.

Teie lapse õpingud aitavad arendada tema elu- ja tööoskusi tänu õppekavas sisalduvale ettevõtlikkusõppele. Uuringud näitavad, et Teie mängite tähtsat rolli selle arengu toetamisel.

Küsimustiku eesmärk on selgitada välja, missuguseid kasulikke oskusi omavad meie kooli lapsevanemad ja hooldajad.

Palun täitke ära ja tagastage see küsimustik <sisesta kuupäev> (kellele ja mis aadressil ning viisil paber kandjal, elektrooniliselt)

Loodame edukale koostööle Teie lapse õppimise tõhustamiseks!

Lugupidamisega

(allkiri, nimi ja ametinimetus)

ELU- JA TÖÖOSKUSTE KÜSIMUSTIK VANEMATELE/HOOLDAJATELE

Nimi: _____

Õpilase nimi: _____ klass: _____

Tel: _____ mob.: _____ e-post: _____

1. Lapsevanema / hooldajana omate palju elu- ja töölaseid oskusi, nagu näiteks ajakasutus, planeerimine ja eelarveldus. Ilmselt olete saanud need oskused oma tööst, õpingutest või lemmikharrastustest. Oleme neist väga huvitatud.

Loodame, et Teie või pereliikmed on huvitatud meie kooli toetamisest nende tegevuste osas, milles omate väärtuslikku kogemust.

Palun täitke alljärgnev küsimustik ja jagage meiega mõningast informatsiooni enda kohta. Teie poolt meile usaldatud andmeid me ei levita.

Töö liik	Täpsustused	Kes Te olete?
Nt vabatahtlik töö	Noortejuht, 7-10-aastased lapsed.	Isa
Nt õhtukoolitus	Arvutikoolitus – kohalik kolledž	Vanem õde
Nt hobid	Kudumine, kaartide tegemine	Vanaema
Nt kassapidaja	Osalise tööajaga	Vanem vend

2. Kas me saame võtta Teiega ühendust, kui Te olete teavitanud meid mõnest õppetöö jaoks kasulikust oskusest?

Jah Ei

3. Kas Te olete koolipäeva jooksul kättesaadav?

Jah Ei

- 3a. Kui olete vastanud jaatavalt küsimusele 3, palun kirjutage võimalikud kuupäevad ja kellaajad, kui olete kättesaadav.

Kuupäev	Kellaaeg

Täname küsimustiku täitmise ja Teie abi eest!

Palun tagastage täidetud küsimustik <sisesta kuupäev>

Täname Teid ettevõtlikkusõppe toetamise eest. Oleme kindlad, et meie kooli õpilased ja õpetajad saavad kasu Teie osalemisest.

KODUTÖÖ KÜSIMUSTIK

Lapsed õpivad uuel ja loomingulisel viisil, tajudes ise oma andeid, arendades oskusi, mida neil hiljem elus vaja läheb. Last julgustades olema positiivse maailmavaatega ning ise vastutama oma õppimise eest, saate te aidata olla neil ettevõtlikud ning edukad.

Vanematele ja hooldajatele antakse küsimustik selleks, et abistada neid vestlustes lastega ettevõtlikest tegevustest koolis ning ettevõtlikkusõppe eesmärkidest ja sisust laiemalt. Küsimustiku täitmist motiveeritakse KAASKIRJAS.

Lugupeetud (lapsevanem/hooldaja nimi)

Teie laps oli hiljuti kaasatud <sisesta ettevõtlikkusõppe tegevus>. Rääkimine lapse rollist selles tegevuses aitab suurendada tema teadlikkust ettevõtlikest oskustest, mida arendatakse õppetunnis.

Lisatud kodutöö leht on koostatud sellise arutluse hõlbustamiseks ning selle täitmine võtab 15 – 20 minutit. Lisatud on ka infovoldik ettevõtlikkusõppe kohta.

Selle protsessi toetamisega aitate tõhustada oma lapse õppimist. Uuringud näitavad, et vestlused lapse ja vanemate vahel on väga tähtsad lapse edu saavutamiseks.

Teid tänades

(nimi, allkiri, amet)

KODUTÖÖ LEHT <sisesta ettevõtlikkusõppe tegevus >

See kodutöö leht on koostatud hõlbustamaks vestlust Teie ja Teie lapse vahel. See võtab aega 15 – 20 minutit. Anname võimalike küsimuste näited, mis võivad abistada teie arutelu.

Arutelu peaesmärgiks on anda lapsele võimalus saada aru oma rollist tunnitegevuses ja seeläbi suurendada tema teadlikkust ettevõtlikest oskustest, mida tunnis arendatakse.

Paluge oma lapsel rääkida <sisesta ettevõtlikkusõppe tegevus>.

Kust see sai alguse?

Kelle idee see oli?

Millal see algas?

Kes veel on sellesse kaasatud?

Mis oli Sinu töö selles tegevuses?

Kas Sa olid juhataja?

Kas Sa olid uuringu meeskonnas?

Kas Sa olid rahandusmeeskonnas?

Kas Sa aitasid genereerida ideid?

Kas Sa olid osav korraldamises või abistamises?

Kuidas Sa said selle töö?

Kas Sa soovisid seda?

Kas Sind valiti?

Kas Sa pidid seda taotlema?

Kas Sa pidid osalema intervjuus? Millised Sinu oskused aitasid Sul saada seda tööd?

Mis oskusi Sa vajasid selle töö tegemisel?

Kas sa pidid planeerima, korraldama, meeskonnas töötama, suhtlema, pidama rahalist dokumentatsiooni, olema loov, lõpetama tegevused õigeaegselt, tegema valikud ja otsused, arutlema ja läbi rääkima jne?

Kas Sul oli probleeme?

*Kas keegi rikkus projekti?
Kas mingi Sinu plaanidest ei täitunud?
Kas kõik said hästi läbi?
Kas Sa tegid kõike õigeaegselt?
Kuidas Sa lahendasid probleemid?
Mida Sa tegid?
Mis Sulle meeldis projektis?
Mida Sa oled projektist juurde õppinud?
Kui teeksid seda uuesti, kas on midagi, mida teeksid teisiti? Miks?
Kas oled õppinud midagi uut, saanud juurde oskusi?*

Arutelu on kasulik lõpetada positiivselt, keskendudes Teie lapse rolli edukatele külgedele. See aitab tugevdada ettevõtlikkusõppe kasutegurit ning tõsta lapse enesehinnangut.

4.3. SOOVITUSI KOOLIVÄLISE ORGANISATSIOONIGA KOOSTÖÖ PLANEERIMISEKS

Aktiivsemaks pooleks partnerluses on ettevõtlik kool.

1. Kool on lähtuvalt riiklikust õppekavast koostanud oma ettevõtliku kooli õppekava ning sellele vastavad ainekavad, millistes on näidatud seosed ettevõtlikkuspädevuse arendamisega ja vastavad TEGEVUSED;
2. Tegevuste kavandamisel on kaalutud SEOSEID kohaliku eluga (loodus, sotsiaalne elu, ettevõtlus jne);
3. On püstitatud EESMÄRGID;
4. Välja valitud on võimalikud PARTNERID;
5. Tutvutud on valitud partnerite võimaluste ning ka vajadustega;
6. Selgeks on arutatud VASTASTIKUNE KASU - mida kool suudab partnerile pakkuda, miks partner võiks soovida kooliga koostööd teha ja mida kool konkreetselt partnerilt ootab;
7. Kool loob kontakti ja koostab MOTIVATSIOONIKIRJA;
8. Kool sõlmib partneriga koostöölepingu.

Järgnevad näpunäited aitavad õpetajaid ja õpilasi luua jätkusuutlikku koostööd partneritega. Koostöö partneritega on vajalik, et seostada tegevused ja õppimine reaalse eluga ning rakendada tegevusi praktikas.

1. **Kontakti loomine kohaliku partneriga**

Esimene kontakt partneriga võib olla kirja, meili, telefoni teel või otsekontaktina. Kõikidel juhtudel on esmamuljed tähtsad.

2. **Kohtumise planeerimine õpetaja ja partneriga**

Kohtumise planeerimise juhend abistab õpetajat ja ettevõtjat arutlemisel võimalike külastuste ja väljakutsete üle (ettevõttesse või õppeklassi).

3. **Koostöölepingu lühikokkuvõte**

Juhend lihtsa koostöölepingu koostamiseks kooli ja ettevõtte vahel.

4. **Kaaskiri koostöölepingu saatmiseks**

5. **Tänamine**

Tähtis komponent, mis toob välja õpilaste kasu õppevisiidist.

6. **Partnerluse loomine. Milleks seda teha?**

Nii kool kui ettevõtte võivad koostööst kasu saada. See juhend aitab illustreerida seda koostööpartneritele, tuues välja 10 kõige olulisemat põhjust haridusasutuse ja ettevõtjate koostööks.

4.3.1. ABIMATERJALID ÕPETAJALE KOOLIVÄLISE ORGANISATSIOONIGA KOOSTÖÖ PLANEERIMISEKS

I. Kontakti loomine kohaliku partneriga

I. Eelnev taustauuring.

- Leia ettevõttes parim kontaktisik, näiteks omanik, tegevdirektor, personalijuht.
- Uuri välja, mida ettevõtte räägib oma sotsiaalsetest ja kogukondlikest kohustustest .
- Mõttele ettevõttest – kuidas nad saaksid sind aidata ja kuidas saaksid sina neid aidata.

2. Kontakti loomine (kas kirja, meili, telefoni teel või otsekontaktina)

Kontakti loomiseks selgita välja järgmised andmed:

- Ettevõtte nimi
- Kontaktisik
- Aadress
- Telefoni number
- E-mail

- Kirjelda, kes sa oled ja mida teed, näiteks:
õpilased klassis <sisesta klass> <sisesta kooli nimi> hetkel töötavad <sisesta teema> vallas
- Kirjelda, mida sa ettevõttelt palud, näiteks:
õppetunni külastust kellegi poolt ettevõttest
ettevõtte külastamisvõimalust klassi poolt
teavet ettevõtte struktuurist – kuidas ettevõtte töötab, turundus, reklaam, tööd, protseduurid, osakonnad jne
teavet ettevõtte tegemistest – taaskasutus, tooted, tootmisprotsessi iseloom jne
- Paku välja võimalikud kuupäevad ja kellaajad, andes piisavalt etteteavitamise aega
- Kirjelda, kuidas külastus on seotud õpilaste õppimisega
- Kirjelda, kuidas ettevõtte peaks vastama

Näiteks:

- Helistades <sisesta number>: küsida <sisesta nimi> ; helistada ajavahemikus <sisesta ajad> (ettevõtjatel ei pruugi olla aega helistada tagasi, kui sa oled tunnis)
- Palun vastake <sisesta nimi ja kontaktandmed>

NB: Veendu, et kontoris ollakse teadlikud võimalikust kontaktist ning protseduuridest, mida nad peavad täitma.

2. Kohtumise planeerimine õpetaja ja partneri vahel

Ettevõtte nimi:	Kontaktisik:
Address:	
Telefoni number:	E-mail:

Planeeri esmane ametlik tööalane kohtumine:

Korralda sobiv koht.

Veendu, et teid ei segataks.

Planeeri piisavalt aega, paku välja ajavahemik, näiteks 15:30 kuni 16:30.

Kindlusta soe vastuvõtt.

Järgi kooli / kohaliku omavalitsuse reeglistikku, vajadusel täpsusta.

Mõtle läbi küsimused, mida tahad küsida. See aitab otsustada, millist informatsiooni ettevõtjal võib vaja minna ning seda pakkuda.

Veendu, et kontoris teatakse kokkusaamisest, et kindlustada soe vastuvõtt saabumisel.

Mõned mõtted, mida tasub meeles pidada

Kogemuse hindamine:

Kas partner on varasemalt töötanud õpilastega või on see tal esimene kord?

Täpsusta vajadusel

Vajaliku abi hindamine, kui külustus toimub õppeklassis

Kuidas partner arvab, et nad saavad panustada?

Tee oma ettepanekuid, kuidas nad võiksid panustada.

Millist tuge partner arvab vajavat?

Millist tuge sina arvad, et nad vajavad, näiteks: IT, jaotusmaterjal, muu varustus, moraalne tugi, näpunäiteid klassi juhtimiseks

Arutle turvalisusprotseduuride üle, kui lapsed kasutavad töövahendeid.

Leppige kokku õpetaja juuresviibimine

Laste turvalisuse hindamine, kui külustus toimub ettevõttesse

Uuri välja, kas lapsed on masinate ja töövahendite lähedal või töötavad nendega

Arvesta allergilist lastega, näiteks küllastades toidupoodi või teha

Üldine

Anna detailne ülevaade, mida külastusega soovitakse saavutada

Leppige kokku kuupäevad, kellaajad, ja panustamine

Leppige kokku klassiruumi ülesehitus

Rõhuta ajastuse tähtsust, näiteks: vahetunnid, tegevuste vaheldumine, söögivahetund

Arutlege ebamugavate küsimustega tegelemist, näiteks: kui palju sa palka saad

3. Koostöölepingu lühikokkuvõte

Ettevõtte nimi:	Kontaktisik (partner):
Address:	
Telefoni number:	E-mail:

Kooli nimi:	
Klass:	Kontaktisik (õpetaja):
Address:	
Telefoni number:	E-mail:

Külastuse kuupäevad ja kellaajad (kas ettevõttes või õppeklassis)

Külastuse eesmärk (kas ettevõttes või õppeklassis)

Vajaminevad vahendid ja ressursid

Tegevuskava, plaan

4. Kaaskiri koostöölepingu saatmiseks

(Koopia õpetajale ja ettevõttele)

Austatud <sisesta nimi>

Meie kohtumisest <sisesta kuupäev> tulenevalt on lisatud kokkuvõtte planeeritavast õppevisiidist teie ettevõttesse <sisesta ettevõtte nimi>/ meie kooli.

Õpilased ja mina ootame väga teiega kohtumist.

Me mõistame teie hõivatust ning oleme väga tänulikud meile pühendatud aja eest.

Lugupidamisega (süü kirjutage oma nimi)

.....

5. Tänamine

Suhtlemisoksuste kasutamine – See on võimalus õpilastel kasutada kirja kirjutamise oskusi.

Sisesta oma aadress
Telefon
E-mail

Sisesta nende aadress
Kuupäev

Austatud <sisesta nimi>

RE: <sisesta külastuse detailid>

- Avalda oma tänulikkust õppeviidi üle <sisesta toimumise kuupäev>
- Ütle, mida on klassis tehtud külastuse järgselt
- Too välja, kuidas õppeviit muutis õppimise tõelisemaks ja praktilisemaks
- Selgita, kuidas sa loodad säilitada partnerlust tulevikus, näiteks: kutse kooli kontserdile, ettevõtluspäevale
- Paku välja kuupäev järgmiseks kohtumiseks (kui sobilik)

6. Partnerluse loomine. Milleks seda teha?

Kooli logo

10 parimat põhjust

kooli ja ettevõtja

koostöök

Kooli nimi

Address

Telefon

E-mail

Kontaktisik

Ettevõtte nimi

Address

Telefon

E-mail

Kontaktisik

Kümme põhjust koostöök

Õpetajatele ja õpilastele	Ettevõttele
<ol style="list-style-type: none">1. Tõetruu õppimine2. Õppimise rikastamine3. Võimalus heita pilk tööellu4. Lapsevanemate kaasamine ettevõtjatena5. Suhtlemisuskuste kasutamine6. Ettevõtluses, finantside ja kodanikuhariduse teadlikkuse kasvamine7. Enesekindluse tõus läbi partnerluse8. Motivatsiooni kasvamine9. Teadlikkuse suurenemine kohaliku piirkonna ettevõtetest10. Kooli õppetegevuse rikastamine koostöö kaudu	<ol style="list-style-type: none">1. Firma imago parandamine ja reklaamimine kohalikus kogukonnas2. Panus kogukonna sotsiaalsesse kohustusse3. Eeskujude loomine4. Piirkonna vajadustele vastutulemine5. Tuleviku põlvkondade mõjutamine6. Ärisektori probleemidest teadlikkuse tõstmine7. Esitlemisuskuste kasutamine8. Õppekava mõistmise kasvamine9. Panustamine karjääri arengusse10. Isiklik ja töötajate enesearendamine

5. MOTIVEERIMINE

TUNDI PLANEERIDES MÕTLE LÄBI JÄRGMISED KÜSIMUSED:

- Kuidas ma saan jagada vastutust õppetöö eest tunnis, lubades õpilastel rohkem otsustada ja aktiivsemalt osaleda õppeprotsessis?
- Kuidas ma saan seda teostada, pakkudes kuulajaskonda ja andes põhjuse/eesmärgi õppimiseks?
- Kuidas ma saan läbi viia meeskonnatööd, et õpilased saaksid õppida üksteiselt ja võtta grupis erinevaid rolle?
- Kuidas ma saan teha koostööd teiste täiskasvanutega väljastpoolt kooli, luua sidemeid ja partnerlust ning näidata õpilastele, et nende panus on oluline ka väljaspool kooli.
- Kuidas ma saan panna õpilasi nägema oma õppetöö tulemust ja mõistma seda, kuidas nad õpivad?

Tund ja/või tegevus on üks konkreetne samm ainekava realiseerimise teel, seega ainekava koostamisel on vaja märkida need ainekava teemad, mida saab seostada ettevõtliku õppega ja koos kolleegidega leida vastused küsimustele:

- Kuidas saame kõik koos panustada kooli arengusse?
- Millised on meie ühised võimalused ainekavade ja teemade lõimimiseks?
- Kuidas saame koos innustada ettevõtlikkust oma õpilastes?
- Kuidas kaasata partnereid koostööle?

Kui ma olen ettevõtlik õpetaja, siis ma:

- pakun valikuvõimalusi ja lasen igal õpilasel valida ülesande, millega kaasneb vastutus;
- planeerin tunnid huvitavateks ja päriselus vajalikeks;
- kaasan õppeprotsessi partnereid (nt. lapsevanemad, ettevõtjad, KOV jne.);
- õpitulemuste omandamise teadasaamiseks kasutan lisaks numbrilisele hindamisele ka protsessi kirjeldavat tagasisidet – kujundavat hindamist.

Et minu õpilane oleks ettevõtlikum, ma:

- annan talle ülesandeid ja kohustusi ning toetan, et need saaks edukalt täidetud;
- olen positiivne, pööran ebaõnnestumised ja vead õppimiskogemusteks;
- küsin ta arvamust ja kaasan otsuste tegemisse;
- julgustan kogema uusi asju;
- annan tõelist abi, et arendada tema enda ideid, mis on seotud huvide, võimete ja annetega.

See on minu õpilastele vajalik, sest nii areneb nendes

- enesekindlus ja enesehinnang,
- positiivsed väärtused ja hoiakud,
- oskus teha hästi tööd koos teistega,
- rohkem iseseisvust ja vastutustunnet,
- parem enese ja teiste mõistmine,
- loovad oskused,
- suhtlusoskused,
- uued väljakutsed ja kuidas neid saavutada,
- oskus hinnata ja võtta mõistlikke riske,

- paindlikkus ning oskus muutustega toime tulla,
- parem arusaamine tööelust ja kogukonnast.

Õpetaja pingutused ideaalse tunni / tegevuse planeerimisel ei kannu vilja kui õpilane EI OLE MOTIVEERITUD.

Koolitaja Peep Vainu jaoks on motivatsioon inimese kütus millegi kordasaatmiseks. Vainu hinnangul on väga lihtne ära tunda, kas inimesel on motivatsioon millegi tegemiseks või mitte. “Kas sa liigud või sa passid, selles ongi erinevus. Liigud sa optimistlikult kiire tempoga või venid!” leiab ta. *(Mis on motivatsioon ja kust seda saada, lk 12)*

Kuidas aga sellist kütust hankida – see on õpetajale küsimuste küsimus.

Motiveeritus algab mõtlemisest. „Kõige paremini edenevad asjad, mida inimene tahab teha, mitte need, mida ta peab tegema. Tuleb muuta suhtumine “ma pean” suhtumiseks “ma tahan”. See on igas õpilases olemas ning õpetaja peab lihtsalt leidma õige võtme niisuguse mõtteviisi käivitamiseks. Ta saab seda võtit ehk veidi lihvida ja sellele sobivat lukku õlitada, aga oma motivatsiooni saab inimene iseendas täielikult ainult ise lahti keerata.“

(Mis on motivatsioon ja kust seda saada, lk 13)

Tund/tegevus, mis võimaldab neid seisundeid, on suure tõenäosusega tahet tekitav ehk motiveeriv.

Sisemise motivatsiooni kõrval ei tohi aga unustada ka välistest teguritest tingitud - soovi midagi saavutada või siis millestki hoiduda.

Millist valu välditakse ja millist mõnu jahitakse?

6 inimlikku vajadust:

1. **Variatiivsus** - muutused
2. **Kindlustunne** - stabiilsus
3. **Tähtis olemine** - tunnustus
4. **Armastus** - lähisuhted
5. **Kasvamine ja areng** – saada kellekski
6. **Kasulik olemine** – midagi kasulikku ära teha.

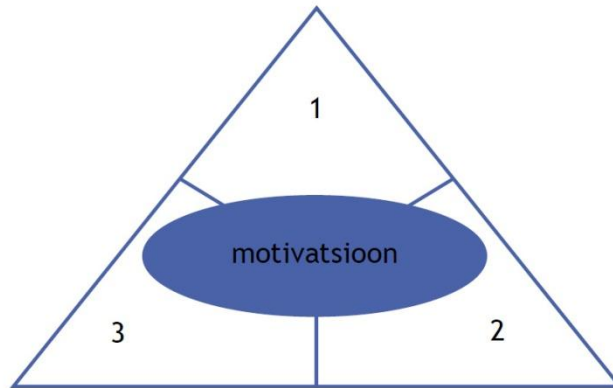
Oma tundi planeerides kaalu ka vastuseid järgmistele küsimustele:

- Milline nendest vajadustest on Sinu, Sinu õpilaste jaoks hetkel prioriteetne?
- Kuidas tunneksid ära, millist vajadust püüab õpilane üle kõige rahuldada?
- Millisel moel saaksid enda aine õpetamise siduda selle vajadusega?
- Kuidas tekivad edasiviivad eduelamused? *(Lepisk Harald. Motivatsioonikoolitus...)*

Lihtsa ülevaate motivatsiooni olemusest annab nn motivatsiooni kolmnurk, kus ära toodud sisemise innukuse peamised koostisosad – vt Joon 4

Joon 4 Motivatsioonikolmnurk (Mis on motivatsioon ja kust seda saada, lk 13)

1. Loominguline vabadus, täidetud soovide ja unistustega.
Siin peituvad sinu ideed-projektid-eesmärgid.

3. Õppimine vigadest ja tagasilöökidest. Takistuste ületamine.

2. Vajadus õppida, võtta riske, otsida võimalusi.

6. TAGASISIDE JA TOIMETULEK ENDAGA

6.1 MÕELDES OMA ÕPPIMISELE

MIDA OLEN JUURDE ÕPPINUD?

Nimi _____

1. Kõige enam mulle meeldis _____
2. Tähtsaim oskus, mida sain praktiseerida, oli _____
3. Kui ma juhiksin meeskonda, siis ma _____
4. Minul õnnestus _____
5. Üks asi, mis osutus raskeks, oli _____
6. Ma võtsin juhtiva rolli (milles?) _____
7. Ma kuulasin ja tegin koostööd, kui _____
8. Ma pakkusin ideid (milleks?) _____
9. Aitasin lahendada probleemi, kui _____
10. Kui teeksin seda uuesti, siis ma _____
11. Viis asja, mida olen juurde õppinud on:
 1. _____
 2. _____
 3. _____
 4. _____
 5. _____

6.2. OMA ETTEVÕTLIKE OSKUSTE JA HOIAKUTE HINDAMINE

Oskan teha alljärgnevat:

Nimi: _____

	Madal		Kõrge			Mil viisil?
	1	2	3	4	5	
Võtta vastutuse oma ülesande eest	☐	☐	☐	☐	☐	
Olla loov – tulla välja uute ideedega	☐	☐	☐	☐	☐	
Teha otsuseid	☐	☐	☐	☐	☐	
Olla enesekindel	☐	☐	☐	☐	☐	
Suhelda hästi – inimesed saavad minust aru	☐	☐	☐	☐	☐	
Mõelda positiivselt	☐	☐	☐	☐	☐	
Võtta teadlikku riski	☐	☐	☐	☐	☐	
Lahendada probleeme	☐	☐	☐	☐	☐	
Otsida võimalusi	☐	☐	☐	☐	☐	
Koostada plaane ning viia neid ellu	☐	☐	☐	☐	☐	

Õppida oma vigadest	☐	☐	☐	☐	☐	
Otsida ja kasutada teavet	☐	☐	☐	☐	☐	
Olla organiseeritud	☐	☐	☐	☐	☐	
Töötada teistega koos	☐	☐	☐	☐	☐	
Olla koostöövalmis	☐	☐	☐	☐	☐	
Motiveerida ennast ja teisi	☐	☐	☐	☐	☐	
Töötada iseseisvalt	☐	☐	☐	☐	☐	
Kuulata tähelepanelikult	☐	☐	☐	☐	☐	
Näha vaeva, et oma ülesanne lõpetada	☐	☐	☐	☐	☐	
Olla vastutav	☐	☐	☐	☐	☐	
Olla paindlik – oskan vajadusel suunda muuta	☐	☐	☐	☐	☐	
Olla liider	☐	☐	☐	☐	☐	

6.3. ENESEHINNANGUKS ÕPILASELE

6.3.1. ISIKUOMADUSED JA OSKUSED.

Ettevõtlikud omadused.

Kui ettevõtlik oled sina?

Vasta järgmistele küsimustele nii ausalt kui võimalik.

Iga küsimuse kohta tee märke sobivasse kasti.

ALATI (A) ENAMASTI (E) VAHETEVAHEL (V) VÄGA HARVA (H) MITTE KUNAGI (MK)

ENESEKINDLUS	A	E	V	H	MK
a. Kas Sa viid oma ideed ellu?					
b. Kas Sa saad oma tahtmist?					
c. Kas Sa ei lase ennast teistel kiusata/käsitada?					
d. Kas Sa saad kergesti võõrastega hakkama?					
e. Kas Sa usud oma võimetesse?					

ISESEISVUS	A	E	V	H	MK
i. Kas Sa oled õnnelik, kui saad ise otsustada, mida teha?					
ii. Kas Sa oled võimeline oma arvamust vajadusel välja ütleva?					
iii. Kas Sa oled õnnelik, kui saad "oma asja" ajada?					
iv. Kas Sa oled võimeline tegema suuremat osa asju ise?					
v. Kas Sa oled õnnelik, kui pead üksi midagi tegema ja selle eest vastutama?					

JÄRJEKINDLUS	A	E	V	H	MK
1. Kas Sa kaalud tegevused enne alustamist lõpuni läbi?					
2. Kas Sa proovid sama asja teha teisiti, kui esimene kord ei õnnestunud?					
3. Kas sa püüad ja pingutad alati rohkem?					
4. Kas sa naudid teiste inimeste probleemide lahendamist?					
5. Kas Sa naudid väljakutseid?					

Ettevõtlikud omadused

PAINDLIKKUS	A	E	V	H	MK
a. Kas Sa suudad muutuda koos ajaga?					
b. Kas Sa saad probleemidega hakkama ühel või teisel viisil?					
c. Kas Sa haarad kinni võimalustest?					
d. Kas sa vaatad asjadele mitmest vaatevinklist?					
e. Kas Sa õpid kogemusest, nii heast kui ka halvast ?					

RISKIDE VÕTMINE	A	E	V	H	MK
i. Kas Sa proovid vaid siis, kui oled võidus kindel?					
ii. Kas Sa eelistad madalaid riske kõrgetele?					
iii. Kas Sa leiad, et väljakutseta tegevused on igavad?					
iv. Kas Sa loobud, kui näed, et oled kaotamas?					
v. Kas sa võtad ette vaid asju, mille õnnestumises oled kindel?					

OTSUSTAMINE	A	E	V	H	MK
1. Kas Sa suhtud otsustamisesse enesekindlusega?					
6. Kas sa kaalud enne otsustamist kõiki alternatiive?					
7. Kas Sa teed häid otsuseid?					
8. Kas sa teed oma otsused teoks?					
9. Kas Sa tahad enne otsustamist olla kindel, et sul on kogu vajalik info?					

JUHTIMINE	A	E	V	H	MK
a. Kas Sa suudad panna inimesi tegema, mida soovid?					
2. Kas Sa saavutada püstitatud eesmärgid?					
3. Kas sa suudad asju hästi organiseerida?					
4. Kas Sa tunnetad, kuidas inimesed sulle vastavad?					
5. Kas Sa aitad teisi, kui palutakse ?					

LOOVUS	A	E	V	H	MK
a. Kas Sa istud ja unistad ?					
b. Kas Sa pakud probleemidele mitmeid erinevaid lahendusi?					
c. Kas Sa leiad, et ajurünnakud on lihtsad ja kasulikud ?					
d. Kas Sa tuled välja ideedega kellegi teise jaoks, kui seda palutakse?					
e. Kas Sa lähened probleemile erinevatest vaatenurkadest?					

HINDAMINE. Iga kord kui vastasid:

ALATI anna endale **5**
ENAMASTI anna endale **4**
VAHETEVAHEL anna endale **3**
VÄGA HARVA anna endale **2**
MITTE KUNAGI anna endale **1**

Liida kokku endale igas kategoorias antud punktid ja kirjuta siia:

ENESEKINDLUS
ISESEISVUS
JÄRJEKINDLUS
PAINDLIKKUS
RISKIDE VÕTMINE
OTSUSTAMINE
JUHTIMINE
LOOVUS

Nüüd hajutatuna sinu profiilis

0 ... 5 ... 10 ... 15 ... 20 ... 25

ENESEKINDLUS					
ISESEISVUS					
JÄRJEKINDLUS					
PAINDLIKKUS					
RISKIDE VÕTMINE					
OTSUSTAMINE					
JUHTIMINE					
LOOVUS					

KOKKUVÕTE

Käesolev tugimaterjal on koostatud toeks neile, kes on otsustanud järgida viimastel aastatel kehtestatud riiklikes õppekavades toodud haridusstandardi nõudeid ja arendada endas ning oma õpilastes ettevõtlikku suhtumist.

Tugimaterjali koostamisel on arvestatud aastatel 2010 – 2011 Ida-Virumaa Ettevõtluskeskuse ja Tartu Ülikooli vahel sõlmitud lepingu alusel toimunud koolituste “Ettevõtliku hariduse koolitus õpetajatele” kogemustega, mida üldistati koolituse lõpuseminaril 7. veebruaril 2011, lisaks on toodud erinevate uuringute tulemusi ning soovitusi. Eesmärgiks on seatud õpetaja toetamine, et ta saaks kujuneda vastavalt esitatud ootustele ettevõtlikkust soosivaks.

Aluseks on ideaalpilt ettevõtlikust inimesest, kes:

- **mõtleb loovalt**
- **algatab julgelt**
- **tegutseb arukalt**
- **vastutab ja hoolib**

Õpetajalt oodatavate omaduste kujunemine on samuti rohkem praktilisele kogemusele kui teooriale toetuv, seega soovitusena õppe parendamiseks saab välja tuua neli väga üldist põhimõtet:

1. Planeerimine, kavandamine koostöös partneritega.
2. Algatusvõime, julguse ja oskuste arendamine.
3. Motivatsiooni tekitamine ja motiveerimine.
4. Oskus endaga toime tulla.

Materjal toetub ettevõtlikkuse kui läbiva teema ja üldpädevuse käsitlustele riiklikes õppekavades: Koolieelse lasteasutuse riiklik õppekava (*KELARÕK*), Põhikooli riiklik õppekava (*PKRÕK*).

Töös kasutatakse samuti Ettevõtluse Arendamise Sihtasutuse ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi tellimusel valminud kavas „Olen ettevõtlik“ toodud analüüse, mis käsitlevad riikliku õppekava alusel lasteaias ja koolis toimuvat õpet ja selle vastavust ettevõtliku inimese ideaalile. Rahvusvaheline kogemus on vahendatud koolituse „Ettevõtlikkusõppe praktilise rakendamise rahvusvaheline kogemus õpetajakoolituses“, mille viisid läbi Šoti Strathclyde Ülikooli õppejõud, samuti kasutatakse projekti “Enterprising SELF” tegevuste raames saadud kogemust ning materjale (*SELF*). Olulisemana on kajastatud kooli koostööd puudutav kogemus. Läbiva teemana on kajastatud 5T-lähenemist, mis on osas illustratiivsetes juhtimiskirjeldustes avatud.

Teoreetiliste arutluste ja soovitude illustreerimiseks on töö lisas toodud filmilõigud praktiliselt toimunud ettevõtlikest tegevustest ja näiteid erinevas stiilis juhtimiskirjeldustest

ALLIKAD

KELARÕK - <https://www.riigiteataja.ee/akt/12970917>;

Kutsestandard - <http://kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10086813/lae>

Lepisk, Harald. Koolitus lasteaiaõpetajatele –

http://enterprisingself.com/sites/default/files/Enesemotiveerimine_Lepisk.pdf (viimati vaadatud 13.12.2011)

Malberg, Kristi. Tahte tekitajad. Kuidas luua motiveerivat töökeskkonda. Tallinn: Äripäeva Kirjastus, 2005 lk 14 ,

www.motivation-tools.com, (viimati vaadatud 10.12.2012).

Mis on motivatsioon ja kuidas seda leida -

http://www.raamatuklubi.aripaev.ee/images/toode/excerpt_f44976b4-6ea1-48e0-a076-84566046e358.pdf , (viimati vaadatud 10.01.2012).

Olen ettevõtlik -

http://www.mkm.ee/public/Ettevotlusoppe_edendamise_kava_Olen_ettevotlik_koos_lisadega.pdf (viimati vaadatud 10.12.2012)

PRÕK - <https://www.riigiteataja.ee/akt/114012011001> ,(viimati vaadatud 10.12.2012)

Salumaa, Tarmo, Talvik, Mati, Saarniit, Alvar (2004) Aktiivõppe meetodid. Tallinn: Merlecons ja CO OÜ;

Self - <http://www.enterprisingself.com/>

Eesti hariduse viis väljakutset. Eesti haridusstrateegia 2012 -2020 PROJEKT

<http://kogu.ee/osalised/eesti-hariduse-5-valjakutset/> ,(viimati vaadatud 10.12.2012)

Valgmaa, Reet, Nõmm, Erle (2008) Õpetamisest: eesmärgist teostuseni. Võru: Eesti Vabaharidusliit & Õppekeskus „Tõru“.

Eduko programmi projekti
Ettevõtlikkusõppe edendamine koolieelsetes lasteasutustes
ning põhikooli I ja II astmes
07.02.2011 seminari kokkuvõte

Seminar oli korraldatud ettevõtliku kooli võrgustiku liikmetele – õpilased, õpetajad, koolijuhid ja kohalike omavalitsuste töötajad. Seminari eesmärgiks oli käsitleda süsteemselt kogu ettevõtliku hariduse võrgustikku puudutavaid teemasid ja tuua välja põhimõtteid vastava täienduskoolituse õppekava ning õppevahendite koostamiseks.

Esimeses pooles tutvustasid projektiga seotud organisatsioonide esindajad oma asukohta ettevõtlikkusõppe edendamise kavaga „Olen ettevõtlik!” kirjeldatud maastikul.

Arne Piirimägi, töö teostaja: Ettevõtlikusõppe ja Narva kolledž;

Kadri Jalonen, Kristi Ruusamäe – IVEK: Ettevõtlik kool Ida-Virumaal;

Katri Raik - TÜ Narva Kolledž: Ettevõtlikusõppe ja õpetajakoolitus;

Lehte Tuuling – TLÜ Rakvere Kolledž: Ettevõtlikkus alushariduses;

Einar Värä – Haridus- ja Teadusministeerium: Ettevõtlikkusõppe ja riiklikud õppekavad.

Seminari teine osa toimus rühmatöödena kahel teemal:

1. Mida me ootame oma võimalikelt partneritelt (KOV, koolijuhid, õpetajad, õpilased).
2. Realse koostöö simulatsioonid.

Kooli ja õppetööga realselt enimseotud huvigruppide (KOV, koolijuht, õpilane, õpetaja) esindajatest moodustatud rühmadel oli ülesanne töötada välja oma ootused teistele partneritele sujuva ja vastastikku kasuliku koostöö korraldamiseks ettevõtliku ellusuhtumise ning ettevõtlikkuskompetentsi kujundamiseks koolis (kooli all peetakse silmas ka koolieelset lasteasutust).

Arvestades püstitatud eesmärki – õpetajakoolituse parendamine – käsitleme detailsemalt õpetaja ja õpilasega seotud tulemusi:

a) õpilastelt oodatakse:

- alustatu lõpuleviimist,
- rutiinitaluvust
- aktiivsust,
- julgust ideid välja öelda,
- lapsevanemate kaasamist,

- vastutustunnet,
- meie-tunnet ja koostööoskust;
- särasilmsust,
- algatusvõimet,
- eesmärgipärasust – et alustatu saaks ka lõpetatud,
- kaasalöömist, -mõtlemist.

b) Õpetajad peaks võimalike koostööpartnerite arvates olema

- palju aktiivsemad kooliväliselt (teavitamine nii kohalikus, regionaalses meedias kui ühendustes),
- rohkem juhendaja rollis - õpilast toetav partner
- särasilmsemad,
- algatusvõimelisemad,
- vastutustundlikumad,
- riskialtimad,
- julgemad ja aktiivsemad suhtlejad inimestega (omavahel, lastega, direktoriga jt),
- eelistama õppekavapõhist (mitte õpikupõhist) tegevust,
- paindlikumad,
- loovamad (enam kastist välja mõtlemist)
- motiveerivalt toetavad.

2. Teise rühmatöö sisuks olid koostööteemalised simulatsioonid

Omavalitsuste kaupa moodustatud rühmade ülesandeks oli koostada koostööprojekt realselt eksisteeriva koolihoone (ka lasteaed) sisekujunduse parendamiseks. Piiranguks oli kooli tavaelarve, milles vastav tegevus ei ole spetsiaalselt rahastatud. Soovituseks oli kasutada koolide ettevõtluskoordinaatorite abi, kui nad osalevad.

Moodustus 10 rühma, kes valisid teemad alljärgnevalt:

A. Linnad

- Jõhvi - Jõhvi Gümnaasium I korruse koridori muutmine lapsepäraseks;
- Kohtla-Järve - loovustoa sisustamine (loomine) koolile;
- Kiviõli - KVG sisekujundus;
- Narva – Narva Eesti Gümnaasiumi sisekujunduse parendamine;
- Sillamäe - eksisteeriva koolihoone sisekujunduse parandamine.

B. Vallad

- Aseri - Aseri Keskkooli garderoobi muutmine hubasemaks;
- Avinurme - Lasteaed „Naerulind“ sisekujundus
- Illuka - rohkem istekohti kooli koridorides
- Toila - lasteaia interjööri parendamine:
- Tudulinna – Tudulinna Noortekeskuse tegevuse taastamine.

Etteantud teemale läheneti loovalt ja ettevõtlikult, millest räägivad nii valikud kui toodud lahendused.

Oluliseks puuduseks saab lugeda õpilaste vähest nägemist osalemas lahenduste otsimisel

Teise ülesande peamine puudus oli idee tekkemehhanismi puudumine, eriti õpilase kui partneri, aga ka teiste huvitatute kaasatõmbamise unustamine. Kümnest rühmast vaid neli - Sillamäe, Tudulinna, Kohtla-Järve ja Toila – alustasid probleemi arutamisega koos võimalike partnerite, sealhulgas ka õpilastega. Toila märkis ära ka tänamise koostöö eest.

Valdavalt asuti kohe kirjeldama vajalikke tegevusi, ei arvestatud, et parim motivaator on võimalus viia ellu **oma** otsuseid. Kohe toodi sisse ka erinevad võimalikud partnerid. Nende arvamust teostatava osas valdavalt ei küsitud.

Seminari järelalusena saab esile tuua, et esindatud erinevad ettevõtlusõppe ja ettevõtlikkuse arendamisega tegelevad partnerid – IVEK, TÜ Narva Kolledž, Haridus- ja teadusministeerium, Eesti Kaubandus- ja Tööstuskoda, võrgustiku koolid ning omavalitsused on kursis ühiskonna ootustega ning sõnastavad neid koostöötingimustena partneritele.

Üleminek praktilisele koostööle takerdub aga harjumuse taha olla teadmiste edastaja, korraldaja, otsustaja ja jätta kaasamata õpilane, kellele arengut soodustava õpikeskkonna kujundamise nimel kogu haridussüsteem oma partneritega eksisteerib.

Kõik need omadused, mida õpilaselt oodatakse, on pigem arendatavad praktilises tegevuses kui õpitavad raamatute abil.

Nii saab kokkuvõtlikult öelda, et oleme sõnades/soovides omaks võtnud ettevõtliku inimese ideaalpildi tunnused:

Mõtleb loovalt

On uudishimulik, avatud ja õpihimuline

Oskab leida uusi ideid / lahendusi

Oskab probleeme loovalt lahendada ning tehtud vigadest õppida

Oskab märgata ja kasutada globaalseid võimalusi

Algatab julgelt

On motiveeritud ja iseseisev

Julgeb mõelda suurelt ja ambitsioonikalt ning seada kõrgeid eesmärke

Tahab saavutada parimat

Julgeb otsustada ja katsetada

Tegutseb arukalt

On sihikindel oma eesmärgini jõudmisel

Oskab adekvaatselt hinnata ennast ja ümbritsevat ning tehtud valikuga kaasnevaid tagajärgi

Oskab teadlikult kavandada ja kasutada ressursse

Oskab luua suhteid ja teha koostööd

Vastutab ja hoolib

Arvestab inimeste ja keskkonnaga enda ümber

Tegutseb vastutustundlikult

Tuleb toime ebaõnnestumise ja määramatusega.

Kahjuks jätab soovida meie õpetajate tegevus vastava õpikeskkonna kujundamisel. Julgen väita, et suur osa on siin harjumuspärasel õpetamisstiilil.

Õpetajalt oodatavate omaduste kujunemine on samuti rohkem praktilisele kogemusele kui teooriale toetuv, seega soovitusena õppe parendamiseks saab välja tuua neli väga üldist põhimõtet:

1. Planeerimine, kavandamine koostöös partneritega .
2. Algatusvõime, julguse ja oskuste arendamine .
3. Motivatsiooni tekitamine ja motiveerimine.
4. Oskus endaga toime tulla.

Kokkuvõtte sõnastas seminari moderaator Arne Piirimägi

„Meelespea“ rühma sõbrakohvik

Õpetaja Age Männi

Kuidas kõik alguse sai?

Kohviku teema saime õppalajuhataja poolt koostatud aastaplaanist. Ega lasteaialaps ise sellise teemani ei jõua! Neile on vaja välja pakkuda ja siis on laste silmist näha, kas asi läheb käima või ei. Meie tahtsime ka teada, kas lapsed tulevad iseseisvalt selle peale, mis täiskasvanud välja pakkunud on. Arutledes, vesteldes ja suunavaid küsimusi esitades jõudsid lapsed ka ise kohvikuni. Algul pakuti välja sõbrale kaardi kinkimise, kingituse meisterdamise ... Kõik need olid juba läbiproovitud asjad. Tahtsime aga midagi põnevamat, mida enne lasteaias veel tehtud ei olnud. Lapsed (just koolieelikud, oleme liitühm 3-7-ni) läksid „põlema“ ja kohe algas pakkumine, mida teha. Kuna me oleme õppeaasta jooksul pea iga kuu lokkamisega tegelenud (isadele küpsisetort, jõuludeks piparkoogid, tervisenädalal toorsalat, kaerahelbeküpsised jne), siis arvasime, et suudame kohvikukülastajatelegi midagi suupärast pakkuda. Koostasime menüü, kuhu kuulusid: morss, tikuvõileivad, kaerahelbeküpsised. Koolieelikute hooleks jäid toidud, nooremad valmistasid külalistele kingitused (kaelaehe – savist süda nööri otsas). Väikestele jätkus tööd mitmeks päevaks: savi rullimine õhukeseks, mustri vajutamine, vormiga südame vajutamine, augu torkimine, millest nõör läbi sai pandud.

Kes sponsoreeris?

Ürituse sponsoriks oli lasteaed. Raha toiduainete ostmiseks sai lasteaia eelarvest artikkel „ÜRITUSED“ reakt. Savi ehete valmistamiseks saime kunstide koolist (punane savi).

Kes olid abis korraldusel?

Iga suurema ürituse korraldamisel on hea, kui on abilisi, kes nõu või jõuga aitavad. Meile tuli appi kunstiõpetaja, kes suuremad kaunistused saali sättis (lapsed tegid lauakaunistusi). Et kohvik ainult söögikoht üksi ei ole, mõtlesime ka meelelahutuse peale. Meie rühmast käis 2 koolieelikut muusikakoolis. Nende õpetajad õpetasid neile selgeks palu, mida nad kõigile esitasid: üks klaveril, teine viiulil. Rühmaõpetaja Kerli tundis Maidla Noortekeskuses vabatahtlikuna töötavat Portugali noormeest, kes hea meelega tuli meie kohvikusse pildistama, rääkima (eesti keeles!), laulma kitarri saatel. Ta õpetas lastele portugali lastelaulukese, milles meie lapsed olid võimelised ainult liigutusi kaasa tegema. Lõunamaalase temperament nakatas kõiki külastajaid ja lõi rõõmsa meeleolu. Meie õppalajuhataja ja muusikaõpetaja hoolitsesid laste karaoke eest.

Mis oli korraldajate laste ülesanne kohvikus?

Nad võtsid külalisi uksele vastu naeratuste ja kingitusega ning saatsid saali. Pakkusid suupisteid, morssi. Küllastajad „ostsid“ mängurahaga. Ostmine-müümine oli ikka nagu päris ja see meeldis kõigile. Täiskasvanud (lasteaia töötajad) pakkusid ka päris raha (see kulus emadepäeva korraldamisel ära).

Mida lapsed õppisid sellest üritusest?

Õppisid arutlema, koos leidma ühiseid (paremaid) lahendusi

Õppisid üksteist meeskonnatöös abistama

Said julgust suhtlemisel

Said praktilisi oskusi käsitöö, toiduvalmistamise, matemaatika ja veel teistes valdkondades.

Meie õppisime (õigemini saime kinnituse), et aktiivsete lastega saab kõike teha, kui teema on neile meelepärane, huvitav, jõukohane.

Tudulinna Põhikooli kevadlaad

Kristi Lõbu - Tudulinna Põhikooli ettevõtlikkuse koordinaator

Tudulinna Põhikool osaleb rahvusvahelises projektis SELF (Enterprising Education in Sweden, Estonia, Latvia, Finland ehk eesti keeles Ettevõtlik haridus Rootsis, Eestis, Lätis ja Soomes). Eelnevatel aastatel on projektis osalenud iga klass eraldi, kuid sellel aastal osaleb terve kool projektis „Kevadlaad“. Kooliaasta algul pakuti õpilastele välja kaks ideed: korraldada kevadlaad, kus müüakse lille- ja köögiviljataimi, või koostada Tudulinna valda tutvustav materjal (voldikud, videod jms). Oktoobris võtsid kõik õpilased ja õpetajad osa hääletusest, mille tulemusena osutus väljavalituks kevadlaad.

Seejärel panid õpilased klassisiseselt paika projekti kondikava - kuidas mida teha, millega arvestada, kellega koostööd teha, kuidas rahastada, kust infot saada jne. Kondikavad saadeti õpilasesindusse, kus koostati terviklik plaan projekti elluviimiseks. Plaani üle toimus arutelu õppenõukogus, kus jagati Tudulinna valla külad ja tänavad klasside vahel ära. Õpilased viisid läbi turu-uuringu, külastades peaaegu kõiki vallaelanikke, tutvustades neile lühidalt kevadlaada olemust ning paludes neil otsustada, milliseid lille- ja köögiviljataimi nad laadalt osta sooviksid.

Vahepeal otsustati koolis, mis otstarbeks laadalt saadud raha kulutada. Selleks toimus novembri alguses jällegi ülekooliline hääletus, kus õpilased said 6 variandi seast endale lemmiku valida. Näiteks pakuti välja järgmised ideed: osta koolile diivan, minna kõik koos kinno, ujuma, uisutama, megazone'i, soetada kooliraadio seadmed. Väljavalituks ostutud megazone'i minek.

Novembri keskel tehti kokkuvõtte turu-uuringust, millest selgus, et vallaelanikud tellisid üle 2000 taimet. Seejärel jagati taimed klasside vahel ära. Kevadlaad on välja tihedalt seotud jõululaadaga, kuna saadud tulu eest ostetakse vajaminevad lille- ja köögiviljaseemned ning muud vajalikud tarvikud. Seetõttu valmistusid õpilased väga usinasti jõululaadaks. Detsembri alguses käisid õpilased jõulukaunistuste valmistamise koolitusel Kauksi RMK toetusel. Lisaks sellele on kaasatud ka vabatahtlik Soomest, kes viib läbi meisterdamisringi.

Koostööpartneritena kaasame ka taimekasvatusspetsialiste. Talvel viiakse läbi koolitus taimede kasvatuse ning kasvutingimuste loomise kohta.

Laadast teavitatakse avalikkust läbi erinevate meediakanalite (kuulutused, artiklid kooli- ja vallalehte, kooli koduleheküljele).

Projekt hõlmab endas välja palju erinevaid etappe, millest saavad osa kõik õpilased, samuti on see seotud väga paljude õppeainetega. Projekti käigus läbiviidavad tegevused arendavad õpilases vastutustunnet, algatusvõimet, koostööoskust, loovust, arukust; suunavad väärtustama loodust, inimsuhteid ja palju-palju muud.

RAAMATUPOE MÄNG

Kooli nimi : Kiviõli I. Keskkool

seos õppeainetega: Eesti keel, Matemaatika, Kunstiõpetus, Arvutiõpetus

klass: 1-4

juhendaja õpetaja: Vilje Malva – klassiõpetaja

Projekti kirjeldus*1. Projekti eesmärk*

- a. väärtustada lugemist, raamatute hoidmist ja taaskasutamist;
- b. integreerida mängu ja õppetööd;
- c. arendada õpilastes algatusvõimet ja initsiatiivi;
- d. parandada õpilaste omavahelist suhtlemis-ja koostööoskust;
- e. säästliku eluviisi propageerimine
- f. läbi selle mängu tutvustada lastele raamatupoe näitel, kuidas toimib üks äriorganisatsioon.

2. Tegevused

Teeme koos: Tegevus 1 Projekti väljakuulutamise

- õpetajad tutvustasid klassides projekti sisu;
- õpilased mõtlesid ja panid paika tegevuskava raamatupoe avamiseks;

Tulemused: Kujunes välja tegevuskava ja tegevuste järjekord. 1.-4. klasside õpilaste vahel jaotati ära kindlad tegevused ja ülesanded.

Teeme ise: Tegevus 2 Raamatute kogumine

- õpilased koostasid lapsevanematele kirja palvega anda kodus kasutuna (või üleliigseid) seisvaid lasteraamatuid projekti tarbeks;
- õpilased kirjutasid samasisulise kuulutuse ka õpetajate tuppa ja kooli infostendile;
- õpilased külastasid ümberkaudseid raamatukogusid ja küsisid mahakantud lastekirjandust;
- õpetaja abistas õpilasi kirjade koostamisel

Tulemused: Iga klass kogus suure hulga lasteraamatuid nii kodust kui ka raamatukogudelt ja koolitöötajatelt.

Tõeline elu: Tegevus 3 Raamatupoe külastus

- 4. klassi õpilased suhtlesid e-kirja teel Rakvere raamatupoe Apollo juhatajaga ja leppisid kokku külastusaja;

- õpilased koostasid küsimused, mida kohtumisel esitada;
- õpilased tellisid transpordi

Tulemused: Teoks sai huvitav ekskursioon 4-ndate klasside õpilastele. Õpilased tutvusid raamatupoe tööga ja said vastused oma küsimustele, kuidas üks raamatupood toimib, missuguse elukutsete esindajaid on raamatupoes vaja ja mis on nende konkreetsete inimeste töö

Tegevus 4 Konkurs raamatupoe nime, logo ja rahatähtede kujundamiseks

- õpilased kuulutasid välja klassidevahelise konkursi rahatähtede nime ja kujundus ning logo leidmiseks. Pakkusid välja pöe jaoks sobivaid nimesid ning tunnuslauseid, mis kõige paremini iseloomustaks selle projekti mõtet;
- iga klassi töödest valiti välja parimad, millest koostati näitus;
- õpetajate žürii valis välja parima kujundusega rahatähed, lapsed valisid logo ja pöe nime ning tunnuslause

Tulemused: Pöe nimeks sai „Täht”, tunnuslauseks „Lugesdes tähtede poole” ja rahahühikuks „kikid” (kooli nimest tulenevalt- Kiviõli I Keskkool lühendina KIK).

Tunneme vastutust; Töeline elu: Tegevus 5 Raamatupoe avapeo planeerimine

- 4. klassi õpilased suhtlesid e-kirja teel luuletaja Leelo Tungla ja muinasjutuvestja Piret Pääriga, sooviga kutsuda neid raamatupoe avamisele;
- õpetaja abistas õpilasi e-posti aadresside leidmisel ja kirja kirjutamisel.

Tulemused: Saadi kokkuleppele Piret Pääriga, kes lubas kohtuda õpilastega 16.oktoobril 2009, so raamatupoe avamisel, ja viia vastavatud nõ oma raamatupoes läbi algklasside muinasjututunnid. Kahjuks saadi Leelo Tunglalt äraütlev vastus, kuna ta ei viibinud sel ajal Eestis.

Tegevus 6 Raamatute sorteerimine ja hindamine

- iga klass sorteeris oma raamatud žanrite järgi:
 - muinasjutud
 - luuletused
 - seiklusjutud
 - jutustused
 - teatmeteosed
 - võõrkeelsed raamatud
 - koomiksid
 - päris pisikestele

Tunneme vastutust:

- õpilased hindasid enda toodud raamatud ära sõltuvalt lehekülgede arvust ja ümardasid täis kümneteni, kirjutasid ja kleepisid igale raamatule hinnasildi;
- iga klass arvutas kokkutoodud raamatute koguhinna;
- õpetaja abiga tutvuti arvude ümardamisega;

- õpetaja abistas ka hindade määramisel.

Tulemused: Raamatud said iga klassi poolt sorteeritud ja hinnatud.

Teeme ise. Tegevus 7 Raamatupoe sisustamine

- töömehe abiga muretseti raamatupoe ruumi riulid ja paigaldati need;
- õpilased kirjutasid sildid raamatute žanrite nimetustega ja kinnitasid need riulite külge;
- õpilased paigutasid žanrite järgi raamatud riulitele;

Tulemused: Raamatupood sai sisustatud algklasside mängutappa.

Tegevus 8 Rahatähtede ja kinkekaartide valmistamine ja jagamine õpetajate vahel

- õpilased arvutasid toodud raamatute koguväärtuse;
- õpetaja paljundas eelnevalt valmistatud rahatähti vastavalt kauba koguväärtusele;
- õpilased kujundasid kinkekaardid koolitöötajatele, kes olid abiks raamatute hankimisel;
- õpetaja jagas rahatähed õpilaste vahel – need, kes olid toonud rohkem raamatuid, said ka rohkem raha.

Tulemused: Valmisid kinkekaardid ja rahatähed, mis jaotati õpilaste vahel. Kinkekaardid said ka külalised.

Teeme koos; Tunneme vastutust: Tegevus 9 Raamatupoe avamispidu

- õpilased planeerisid avamispö 16.oktoobriks;
- õpetajate abiga jaotati ülesanded klasside vahel:
 - 1.klass organiseeris lindi läbilõikamise
 - 2.klass kaunistas avamispö ruumi-esimese korruse koridori
 - 3.klass pidas avakõne
 - 4.klass õppis selgeks ja esitas luuletusi ja laule raamatutest ja lugemisest, saatis kutsed külalistele

Tulemused: 16.oktoober 2009 toimus raamatupö „Täht” avamispö, kus viibisid ka kooli juhtkonna esindajad, õpetajad, kooli-ja linnaraamatukogu esindajad, muinasjutuvestja Piret Päär. Pärast avamispö toimusid raamatupöes muinasjututunnid kõigile algklassiõpilastele.

Tegevus 10 Raamatupö mäng

Teeme koos:

- 3. ja 4.klasside õpilased jagasid omavahel ametid, kes missugust tööd tegema hakkab,
- 3. ja 4.klasside õpilased töötasid vahetundide ajal raamatupöes;
- õpetajad jälgisid laste tegevust ja vajadusel abistasid

<p><i>Tulemused: 17.-19.oktoobril töötas raamatupood kõikide vahetundide ajal. Raamatud, mis ei leidnud ostjat, jäid lugemiseks pikapäevarühmale.</i></p>
<p>3. Projekti seos õppeainetega</p> <p><i>Eesti keel: õigekiri ja kirjalik väljendusoskus, kõneoskus, veenmis-ja seletamisoskus, lugemis-ja kuulamisoskus, huvi tekitamine lastekirjanduse vastu, kirja kirjutamine, suhtlemine nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega.</i></p> <p><i>Matemaatika: arvutamine (raamatute hinnad, müümine), arvude ümardamine.</i></p> <p><i>Kunstiõpetus: joonistamine (rahatähed, logo, kutsekaardid), ettekujutus ruumilisest paigutuses ja ruumide sisustamine.</i></p> <p><i>Arvutiõpetus: e-kirjade koostamine ja saatmine, e-posti aadresside otsimine internetist.</i></p>
<p>Tõeline elu: 4. Projekti seos reaalse elu ja tööeluga</p> <p><i>Tutvuti raamatupoe tööga, mis on raamatupoe toimimiseks vajalikud. Saadi teada, milliseid oskusi ja teadmisi on nendeks töödeks vaja.</i></p>
<p>5. Partnerite kaasamine</p> <p><i>Projekti õnnestumisesse olid kaasatud:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> <i>1. kooli direktor (õpilaste tunnustamine, kontaktide leidmine);</i> <i>2. linnaraamatukogu töötaja Anu Aarleid (andis mahakantud raamatuid, esines avamispeol kõnega);</i> <i>3. lapsevanemad (aitasid raamatute hankimisel);</i> <i>4. kooli remondimees (aitas leida sisustust ja seda ka üles panna);</i> <i>5. kohalik omavalitsus (linnavalituse bussiga käidi Rakvere raamatupoes);</i> <i>6. Rakvere raamatupood Apollo (tutvustas päris raamatupoe tööd).</i>
<p>6. Uuenduslikkus</p> <p><i>Lõime lastele võimaluse soetada endale lasteraamatuid. Lapsed said võimaluse näha ja tutvuda lasteraamatutega, mis on pärit nende emade ja vanaemade aegadest. Näidata, et perele mittevajalikud lasteraamatud ei pea jääma riulile tolmu koguma, vaid need võivad olla kellegi jaoks huvitavad ja vajalikud.</i></p>
<p>Tagasiside. 7. Kuidas projekt propageerib ettevõtlikku ellusuhtumist</p> <p><i>Lapsed said ise esitada ettepanekuid projekti õnnestumiseks ja läbiviimiseks. Suutsid teha koostööd vanemate ja võõraste täiskasvanutega. Võtsid vastu otsuseid ja ka täitsid neid.said samas ka võimaluse olla ise õpetaja/kogemuste edasiandja rollis.</i></p>
<p>8. Projekti mõju tulevikus</p> <p><i>Asjade taaskasutust on plaanis propageerida ka edaspidi. Loodame, et projektis osalenud õpilased on valmis kaasa lööma ka edaspidistes projektides. Usume, et saadud teadmised on rakendatavad ka realses elus.</i></p>

„Seemnest kasvab puu või lill“ Narva Koolieelne lasteasutus Punamütsike

Organisatsiooni nimi : Narva Koolieelne lasteasutus Punamütsike

juhendaja õpetaja: Angelika Lall

Juhataja asetäitja õppe- ja kasvatustöö alal

Projekti kirjeldus

I. Projekti eesmärk

Projekti elluviimine aitab muuta / saavutada / tagada / parandada:

- lastevanemate suhtumist õppe- ja kasvatustöösse (õppimine ja õpetamine pole ainult rühmategevus, mille käigus jagatakse nõ valmis teadmisi, vaid ka reaalse/eluliste tegevuste elluviimine nii rühmas kui ka rühmaväliselt, mis ilmestaksid nii lasteaia sise kui ka välisilmet);
- õpetajate ja laste koostööd ja koostöisust eluliste tegevuste läbiviimise käigus;
- lastel tekkis arusaam, et lille oma meeleheaks ja lasteaia tarvis on võimalik ise kasvatada, ilma et peaks ostma valmis lille.
- lastel tekkis hooliv suhtumine lilledesse, teadlikkus ja mõistmine lilleseemnete korjamisest, sibullille istutamisest talveks, keskkonnaolu parandamisest läbi tammetõrude korjanduse Kunda hiimäe tarvis ja lillede istutamise.
- tõrude korjandusega lasteasutuse poolt aitasid lapsed ja lapsevanemad sellega Kunda hiimäe päeva õnnestumisele kaasa, sest lasteaia poolt oli tehtud kõige suurem ja osakaalukam panus selle päeva läbiviimisesse.
- Meie esivanemate loodusläheduse tunnetamine läbi Kunda hiimäe tegevuse ja tegevusse kaasatusse;
- tegevuste tulemusel olid talvel lasteaia galeriis ja rühmades akendel laste enda istutatud hüatsindid;
- õpetaja suhtumist õppe- ja kasvatustöösse. Õpetajad on teadvustanud osaliselt õppetegevuse protsessi vajalikkust seostada päriseluga.

2. Tegevused

1. Lilleseemnete (takeediseemnete) korjamine lasteasutuse enda lillepeenra pealt kevadel mahapanekuks

(september 2009).

Teeme ise, tõeline elu Laste tegevused: Õpetaja juhendamisel korjavad ettevalmistusrühma lapsed küpseid takeediseemneid, et need kevadel mulda panna ja suurem osa anda kevadel külstatavale lillekasvatajale, kes on kahel aastal lasteaeda lilletaimedega

varustanud.

Õpetaja tegevused: Suunab ja õpetab lapsi küpseid seemneid korjama. õpetab kuidas võib ära tunda seemned, mis on juba küpsed ja mis sobivad kevadel mulda panekuks.

Tulemused: 30 ettevalmistusrühma last korjasid 2 kingakarbitäit takeediseemneid. Väike osa jäi rühma ja suurem osa (enamus) anti üle lillekasvatajale, es lasteaeda lilletaimedega varustab.

Teeme ise, tõeline elu 2. Hüatsindisibulate istutamine pottidesse talviseks ajatuseks (oktoober 2009).

Laste tegevused: Vaatavad ja uurivad hüatsindisibulaid, mis moel nad maha pannakse. Kus on tipp ja kust hakkavad kasvama juured. Täidavad potid eelnevalt kobestatud ja prahist puhastatud mullaga. Panevad hüatsindisibulad pottidesse ja saputavad mulda peale. Kastavad pottidesse maha pandud hüatsindid. Sättivad potid üksteise kõrvale kastidesse. Loendavad, mitu kasti ja mitu potti on.

Õpetaja tegevused: Esitab lastele hüatsindisibulate uurimise käigus suunavaid küsimusi hüatsindisibulate kohta, nende välimuse ja istutamise kohta. Näitab ette kuidas on õige lillesibul õigesti mulda panna ja milline (puhastatud) muld peab olema. Seletab, et sibullilli on võimalik sügisel pottidesse maha panna, et need jõulude ajal ja uuel aastal toatingimustes kasvaksid. Seletab, et potid lillesibulatega tuleb nüüd 2-3 kuuks keldri pimedasse panna, et sibulad juurduksid.

Tulemused: 30 ettevalmistusrühma last pani maha 30 hüatsindisibulat pottidesse.

Teeme ise, tõeline elu 3. Tõrude korjandus Kunda hiimäe päeva tarvis ja nende kohaletoimetamine 25.09- 09.11.2009 (Kunda hiimäe päev 11.10.2010).

Laste tegevused: Korjavad lastevanematega koju minnes ja kodust tulles koduteel tammetõrusid. Vaatlevad ja uurivad tõrusid. Õpetaja abiga kaaluvad tõrusid rühmades. Õpetaja abiga pandi mõned tõrud lasteaia territooriumile maha, et jälgida Kunda hiimäel võimalikku tõrude kasvu.

Õpetaja tegevused: Teavitab lapsevanemaid aktsioonist tõrude korjandus, suunab lapsi tõrusid korjama jalutuskäigu ajal, korvide ja karpide väljapanek tõrude tarvis ja teabeleheartikli väljapanek stendile Kunda hiimäe päeva kohta. Aitavad lastel tõrusid kaaluda, uurida ja vaadelda. Seletavad lastele tõrude korjamise tähtsust ja nende Kunda hiimäele kohaletoimetamiseks. Üks õpetaja toimetab 11.10 tõrud Kunda hiimäe päeva hommikul kohale.

Tulemused: 5 rühma lapsed ja lapsevanemad koos õpetajatega korjasid ühtekokku 18 kilo tõrusid, mis viidi Kunda hiimäe päevale kohale, kus umbes 60 Kunda hiimäe päevast osavõtjat kõik tõrud maha, kulu alla poetasid.

Teeme ise, tõeline elu 4. Hüatsinditaimede eest hoolitsemine peale keldrist väljavõtmist kasvamise ja õitsemise käigus (detsember 2009- veebruar 2010).

Laste tegevused: Vaatlevad ja uurivad hüatsinditaimi peale keldrist väljavõtmist. Kastavad neid. Lõikavad välja krepp-paberist värvilised pottide ümbrispaberid, et lillepotte ilmestada.

Õpetaja tegevused: Näitab lastele ette, mil moel on võimalik lillepottidele ümbrised

krepp-paberist teha. Suunab lapsi jälgima lillede kasvamist ja õitsemist, samuti ka kastmist.

Tulemused: 29 õitsvat hüatsinti (1 hüatsint hukkus), millest osa oli lasteaia galeriis ja teine osa rühmades ja kabinetides.

Teeme ise 5. Sügisel korjatud lilleseemnete mulda panek, nende eest hoolitsemine ja pikeerimine (märts 2010).

Laste tegevused: Takeediseemnete mulda panek rühmas väikestesse kastidesse. Nende eest hoolitsemine. Kasvutingimuste loomine. Taimede kasvu jälgimine. Kui taimed on piisavalt suured, istutavad lapsed umbes kuu aja pärast taimed ümber, et neil kasvuruumi oleks.

Õpetaja tegevused: Näitab lastele ette, kuidas lilleseemneid maha panna, nende eest hoolitseda ja vajadusel ümber istutada, et taimedel kasvuruumi oleks.

Tulemused: Keelekümblsruhmas lapsed panid maha 10 väikesesse kasti takeediseemneid, mis edukalt kasvama hakkasid.

Tõeline elu 6. Lasteaialaste külaskäik erasektori kolme kasvuhoonesse, milles kasvatatakse lilletaimi müümiseks ette. Tutvumine lillekasvataja tööga (aprill-mai 2010).

Laste tegevused: Õpetaja abiga esitavad suunavaid küsimusi lillekasvatajale lillede kasvatamise kohta. Vaatlevad ja uurivad lille- ja teisi taimi, mis kastides kasvavad. Rühmas joonistavad pildi või teevad rühmaraamatu lillekasvatuse küllastamise kohta.

Õpetaja tegevused: Enne lillekasvatuse küllastamist aitab õpetaja lastel lillekasvatajale esitatavaid küsimusi läbi mõelda. Paneb need kirja. Suunab lapsi küsimusi esitama ja lilletaimi vaatlema ja uurima, märkama erinevusi ja sarnasusi. Tagasiside Peale kasvatuse küllastamist aitab ja suunab lapsi joonistama seda, mis lastele küllastuse käigus kõige rohkem meeldis.

Tulemused: 2 ettevalmistusrühma lapsi on käinud õppekäigul kasvuhoonetes ja tutvunud lillekasvataja tööga, kes on ka kahel aastal lasteaeda lilletaimedega varustanud.

Teeme ise 7. Pikeeritud lilletaimede (takeetide) väljaistutamine õue ja lilletaimede eest hoolitsemine (mai 2010).

Laste tegevused: Õpetaja abiga istutavad märtsis rühmas maha pandud takeeditaimed lasteasutuse ees olevale lillepeenrale. Jälgivad lillede kasvu, kastavad neid ja rohivad.

Õpetaja tegevused: Suunab lapsi tööd õigesti teostama.

Tulemused: Kõik takeeditaimed on lasteaia esisele ringpeenrale maha pandud ja õitsevad terve suve läbi edukalt.

3. Projekti seos õppevaldkondadega

1. Õppevaldkond mina ja keskkond: Lasteaia ilme parandamine läbi lillede kasvatamise. Vaatlus ja uurimine lillede kasvatamise käigus. Laps ise loob ilu enda ümber.

Loomuliku looduskeskkonna parandamine läbi tõrude korjamise ja hiemäele toimetamise.

2. Õppevaldkond kunst: Laps oskab täiskasvanu abiga teha lillepotidele ilusa ümbrise krepp-paberist. Joonistab kasvuhoonete küllastamise järel seda, mis kõige rohkem meeldis, muljet avaldas. Võimalusel köidetakse pildid raamatuks ja kirjutatakse juurde laste lood

õppekäigu kohta.

3. Õppevaldkond matemaatika: Laps korjab ja kaalub tõrusid. Vaatleb ja uurib erinevaid seemneid. Mõõdab kui palju mulda on vaja kastidesse panna, mil moel lillesibulaid maha panna.

4. Õppevaldkond eesti keele kui teine keel: Teemaõpetuse raames rühmaruumis on laps keeleteadmisi kinnistanud eluliste tegevuste käigus (nt teema „Lilled ja taimed“).

4. Projekti seos reaalse elu ja tööeluga

Reaalse eluga seoses tegevused: Lillede istutamine, nende eest hoolitsemine, sibullillede ajatamine. Lasteaia keskkonna kaunistamine õitsvate hüatsintidega. Aiategevuste seoses keskkonna loomine lastele. Tõrude korjandus looduskeskkonna parandamiseks ja meie esivanemate elmapärandiga seonduvalt ajaloo ja vaimse pärandi tähtsustamine.

Tööeluga seoses tegevused: Lillekasvataja tööga tutvumine

Tõeline elu 5. Partnerite kaasamine

I. Maavalla Koda, Kunda linn, Tartu Ülikool, looduskeskkond- tõrude korjandus lasteasutuse siseselt oli läbiviidud selle jaoks, et tähtsustada lapse ja lapsevanema tähtsat rolli läbi väikese teo suures tegemises, ehk siis Kunda hiie esialgse looduskeskkonna taastamises. Kokku võttis osa Kunda hiiemäe päevast umbes 60 inimest nii Maavalla kojast, Kunda linnast, sealhulgas linnavalitsusest, Tartu Ülikoolist, kes kõik poetasid kulu alla ära 18 kilo tõrusid, mis olid lasteaialaste, õpetajate ja nende vanemate poolt korjatud selle päeva läbiviimise õnnestumiseks.

Artiklid Kunda hiiemäe päeva kohta ja lasteaia kaasatusest:

<http://maavald.ee/uudised.html?rubriik=&id=3457&op=lugu>

<http://www.maavald.ee/uudised.html?rubriik=&id=3442&op=lugu>

Tõeline elu 2. Erasisikust lillekasvataja- kahe rühma lapsed on korjanud erasisikust lillekasvatajale lilleseemneid, mida see omakorda nüüd maha paneb. Lapsed on käinud tutvumas 3 kasvuhoonega, milles kasvatatakse ette lilletaimi müügiks.

Lapsevanemad- tõrde korjamine koos lastega. Mõningate hädavajalike materjalide soetamine lilled kasvatamiseks läbi lastevanemate.

6. Uuenduslikkus: Varem pole taolisi nõ „aiandustegevusi“ lasteaias nii suuremahuliselt õppeaasta raames läbi viidud. Samuti oli Kunda hiiemäe päeva läbiviimine hiiemäe päeva tegevusena (hiide ei panda tegelikult maha puid, põõsaid ega muid taimi, sest see on puutumatu looduskeskkond, mida ei tohi kaevata), mille käigus tõrusid kulu alla poetati esmakordne Eesti ajaloos. Lasteaed on teinud selle päeva õnnestumisse oma märkimisväärse panuse, kuna teistel inimestel oli kaasas vaid pihutäie kaupa tõrusid.

7. Kuidas projekt propageerib ettevõtlikku ellusuhtumist

Õpetajad, lapsed ja lapsevanemad olid väga aktiivsed ja aitasid omalt poolt tegevuste õnnestumistele kaasa. Lapsed on ise kõiges aktiivsed tegutsejad, algusest lõpuni välja.

8. Projekti mõju tulevikus

Meie laste ja lastevanemate poolt korjatud tõrud, mis sai inimeste poolt kulu alla poetatud

Kunda hiiemäe päeva raames kasvavad tulevikus võimsaks tammikuks. Selleks kulub küll aga vähemalt 50- 100 aastat.

Samuti on parandanud lapsed koostöös õpetajatega lasteaia välisilmel lillede istutamisega ja hüatsintide ajatamisega.

Tulevikus paneme samamoodi hüatsinte maha (arvatavasti ka jõulukingitusteks teatud organisatsioonidele). Ja ilmestame ka oma lasteaeda lillede istutamisega. Plaanis on tutvuda lillemüüja tööga lillepoes, samuti mõtleme selle peale, mil moel oleks võimalik lilli kasvatada müügiks, et selle tegevuse pealt ka raha teenida.

LISA 3. FILMILÕIGUD

3.1. Ettevõtlik Kiviõli I Keskkool – Kiviõli kool.mpg

<http://www.pedagogicum.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1106155/Kivi%F5li+I.+Keskool.mpg>

3.2. Ettevõtlik Toila Gümnaasium – Toila gymnasium.mpg

<http://www.pedagogicum.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1109433/Toila+G%FCmnaasium.mpg>

3.3. Ettevõtlik Tudulinna Põhikool – Tudulinna põhikool.mpg

<http://www.pedagogicum.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1109429/Tudulinna+P%F5hikool.mpg>

3.4. Ettevõtlik „Kirju-Mirju“ – Lasteaed Kirjumirju.mpg

<http://www.pedagogicum.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1109431/Lasteaed+Kirju-Mirju.mpg>

3.5. „Päikseke“ – Sillame lasteaed Päikseke.mpg

<http://www.pedagogicum.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1106161/Sillam%E4e+lasteaed+P%E4ikseke.mpg>

3.6. Tudulinna lasteaed – Tudulinna lasteaed.mpg

<http://www.pedagogicum.ut.ee/orb.aw/class=file/action=preview/id=1109430/Tudulinna+Lasteaed.mpg>

LISA 4. NÄIDISNÄDALAKAVA:
VALDKONDADE LÕIMISE VÕIMALUSTEST
ETTEVÕTLIKKUSE JA ETTEVÕTLUSE ÕPETAMISEGA
LASTEAIAS

Koostasid: Piret Haav, Merje Roosvalt, Eha Maasik, Ave Lohu
Konkreetsed tegevused viidi praktiliselt läbi Avinurme Lasteaed NAERULIND õuealal

Tartu Ülikooli Narva Kolledžile

Mai 2011

TEEMA: Putukate HOTELL	Avinurme lasteaia
RÜHM: 5-7 liitühm	
AEG: 3.-7.mai 2010	

EESMÄRGID

Valdkondade eesmärgid:

1. Keskkond ja mina: putukad meie õueala – vaatlemine ja uurimine; putukate erinevused, eluviisid, elukohad; keskkonnahoid – puidujääkide ja prahi (puukoor) kasutamine
2. Keel ja kõne: putukate nimetuste ladumine tähtedest, häälimine, õppekäigul tähtede moodustamine looduslikust materjalist, liisusalmsõrmemängud putukatest
3. Matemaatika: loendamine, võrdlemine, rühmitamine ja mõõtmine, geomeetrised kujundid – ruut, ring, ristkülik
4. Liikumine: õppekäik puiduettevõtte territooriumile
5. Kunst: käeline tegevus: töö akutrelliga, haamri ja naelaga, puukasti kokkulöömine, labidaga kaevamine, loodusliku materjali kasutamine, hotelli püstitamine
6. Muusika: „Ehitame maja“, „Lepatriinu laul“ jne

Ettevõtliku lasteaia üldeesmärgid:

1. Putukate HOTELLI valmistamine edaspidise õuesõppe eesmärgil (Putukate tundmise ja nende eluviisi uurimine kevadel, suvel ja sügisel) kõikidele lasteaia rühmadele.
2. Avastusõpe: Missugused putukad elavad lasteaia õuealal ja HOTELLIS?
3. Kohalike ettevõtete ja vanemate kaasamine lasteaia tegevustesse.
4. Seoste loomine valdkondade ja reaalse ümbritseva eluga ka ettevõtlikkusega.

	ESMASPÄEV	TEISIPÄEV	KOLMAPÄEV	NELJAPÄEV	REEDE
L Õ I M I T U D	<p>1.Kokkulepped partneritega Õpilaste tegevused: lapsed said ülesande rääkida kodus isadele/vanaisadele putukate maja ehitamisest ja palusid neid võimalusel lasteaeda appi tulla</p>	<p>1.Putukate HOTELLI ehitamine ja püstitamine Õpilaste tegevused: täiskasvanu juhendamisel, kelleks oli rühma ühe poisi vanaisa, puuriti auke ja löödi kokku nn. „hotellituba“ ning täideti HOTELLI toad loodusliku materjaliga, lapsed abistasid täiskasvanut HOTELLI püsti panemisel Õpetaja tegevused: motiveerimine, kaasamine ja juhendamine</p>	<p>1.Tutvumine erinevate putukatega Õpilaste tegevused: tutvusid putukate pildikoguga ning jagasid oma kogemusi, õppisid putukaid tundma ja eristama liikumise ning välimuse järgi, lapsed fantaseerisid putukate võimalike elupaikadega. Küsimusele: “Kus võiksid lasteaias putukad elada?” vastati ÖUES, seal on nüüd ka putukate maja, iga laps koostas oma putukaraamatu, lapsed said ülesande jälgida putukate HOTELLI külatajaid ning infot koguda ja õpetajale edastada Õpetaja tegevused: tutvustas lastele putukaid, nende välimust, käitumist ja võimalikke elutsemise paiku, koguda laste edastatud infot</p>	<p>1. Avastusõpe: Millised putukad elavad lasteaia õuealal ja HOTELLIS? Õpilaste tegevused: jälgida lasteaia territooriumil ja HOTELLIS putukaid ja anda õpetajale teada nende kohta, lapsed leiavad putukate pildid olemasolevast õppematerjalist putukate kohta, mis asub rühmaruumis lastele kättesaadavas kohas, töölehtede täitmine, värvimine Õpetaja tegevused: märgib üles laste avastatud putukad.</p>	<p>1. Kokkuvõtvad tegevused: Õpilaste tegevused: koos õpetajaga arutelu avastatud putukate kohta lasteaia territooriumil ja HOTELLIS, tuttavate putukate piltide printimine ja lamineerimine ning HOTELLI külge kinnitamine Õpetaja tegevused: teeb kokkuvõtva õppetunni putukate kohta, kaasab lapsi printimise ja lamineerimise protsessi ning abistab piltide kinnitamisel HOTELLI külge</p>
T E G E V U S E D	<p>2.Õppekäik puiduettevõttesse Loodusliku materjali korjamine maja sisustamiseks Õpilaste tegevused: lapsed korjasid õppekäigul puiduettevõttes (saeraami juures puidu kogumisplatsil) puukoort ja oksid. Õpetaja tegevused: tegevuste juhtimine õppekäigul, seoste loomine erinevate ainevaldkondadega</p>	<p>1.Tulemused: valmis putukate HOTELL, mis püstitati lasteaia õuealale. Ehitamise käigus tegeldi ka õppetööga: rühmitamine, loendamine, võrdlemine, mõõtmine, kujundite tundmine, laulmine</p>	<p>1.Tulemused: tutvuti erinevate putukatega, nende tunnuste ja</p>	<p>1.Tulemused:</p>	<p>1.Tulemused: HOTELLI külge tekib lasteaia territooriumil elutsevate putukate piltide kogu, mida saavad kogu lasteaia</p>
	<p>1.Tulemus: saadi HOTELLI ehitamiseks vajalik puitmaterjal kohalikest ettevõtetest ja maja ehitamise juurde appi üks vanaisa</p>				
	<p>2.Tulemus: viidi läbi õppekäik, mille jooksul koguti peamiselt materjali putukate maja sisustamiseks, kuid tegeldi ka õppetööga: rühmitamine,</p>				

tähtede ladumine, võrdlemine, mõõtmine, puude tundmine, aga ka tutvumine puiduettevõtte struktuuriga: puidu kogumisplats, tõstukid, saeraam, jääkmaterjalide kogumiskoht jne.	„Ehitame maja“ jne.	eluviisidega – hakati putukatele maja/HOTELL elu jälgima.	lapsed on motiveeritud uurijad ja info kogujad.	lapsed uurida ja õppetööks kasutada.
---	---------------------	---	---	--------------------------------------

ANALÜÜS/KOKKUVÕTE

Tegevused seoses reaalse eluga: Lapsed said ise koguda materjali ja meisterdada keskkonnasõbralikust materjalist õppevahendi; uurimise ja vaatlemise käigus tutvusid lapsed erinevate putukatega ning toimus äratundmine ja ettekujutus putukate eluviisidest, lastel oli ülesanne infot koguda ja edastada ning sellest ka märk maha jätta.

Tööeluga seoses tegevused: Puiduettevõtte töökorraldus: puidu kogumisplats, tõstukid, saeraam, jääkmaterjalide kogumiskoht jne; akutrelliga, haamri ja naelaga, puukasti kokkulöömine, labidaga kaevamine, loodusliku materjali kasutamine, hotelli püstitamine.

Lapsed olid kaasatud igas etapis. Õpetaja muutis suhtumist: kõike ei pea laste eest ära tegema vaid koos lastega tegema. Ettevõtted olid huvitatud oma jääkide kasutamisest. Koostöös võib tekkida uusi ja huvitavaid ideid.

Uuenduslikkus

Lasteaia õueala muutus lastele mitte ainult mängimise vaid ka vaatlemise ja uurimise paigaks.

Lapsed said osaleda aktiivselt materjali kogumise, lastevanematega kokkuleppimise, meisterdamise, vaatlemise ja uurimise, info kogumise ja edastamise protsessis.

Koostööpartneri nimi ja roll:

1. Sihtrühm lapsevanemad: kaasati lasteaia tegevusse just isasid/vanaisasid (paraku käivad isad päeval töö), ühel lapsel õnnestus appi saada vanaisa, kes tuli ka kohale ja jagas oma meisterdamise kogemusi
2. Ettevõtte „Nexus“ – abistas puidumaterjaliga, millest valmisid hotelli 3 tuba.
3. Ettevõtte „IMB“ – abistas samuti puidumaterjaliga, millest valmis hotelli 2 tuba.
4. Ettevõtte „Alfrina“ – lubas lapsed õppekäigule puidukogumisplatsile puukoort korjama
5. IVEK – printimiseks ja lamineerimiseks kasutati projekti „Ettevõtlik kool“ vahenditest lasteaiale eraldatud printerit ja laminaatorit.

LISA 5. LINNALOODUSE NÄITUS: „MA POLE KÜLALINE, MA ELAN SIIN.“

Linnalooduse näitus: „Ma pole külaline, ma elan siin.“

Illuka Kool

Näitus:

- Meie mänguline näitus kutsus märkama ja hoolima linnas elavatest taimedest ja loomadest.
- Väljapanek tutvustas inimese looduslike naabreid linnas ning pakkus mõtlemisainet elukeskkonna ja kodu väärtustest.
- Millise elukeskkonna me oleme loonud nii endale kui ka taimedele ja loomadele?
- Näitus on valminud loodus- ja loomeinimeste koostöös.
- Tegemist on rändnäitusega, mille saime Tartu Keskkonnahariduse keskusest (www.teec.ee)

Eesmärk:

- Uute teadmiste omandamine läbi mängu.
- Õppimine läbi õpetamise.

Õpilaste tegevused:

- Näituse tundmaõppimine
- Reeglite loomine ajurünnaku käigus
- Läbirääkimised õpetajatega
- Klasside jaotamine
- Näituse külastamise juhendamine

Õpetaja tegevused:

- Näituse hankimine
- Giidide väljaõpetamine
- Töö koordineerimine

Seos õppeainetega:

- Loodusõpetus
- Eesti keel
- Majandusõpetus
- Kunst
- Muusika
- Kehaline kasvatus

Tauno (1. ja 7.klass):

- Mulle meeldis see näitus.
- Mulle meeldis olla giid ja teisi õpetada.
- Loodan väga, et meile tuleb uus näitus.
- Ma sain sellest väga palju kasu ja ma tean nüüd, mis ohud kus on.
- Rasket ei olnud midagi, hoopis kõik tundus kerge.
- Kui meil järgmine kord õnnestub saada mõni näitus meie kooli, siis võiks see olla pikemat aega.

Getriin(1. ja 2. klass):

- Mulle meeldis see näitus.
- Tahaks veel selliseid asju teistele õpetada.
- Raske oli seletada 1. ja 2.klassile nii, et neil igav ei hakkaks. Samas oli mõnus nendega tegeleda.
- Järgmisel korral mõtleksin juurde huvitavaid tegevusi ja mängu.
- Kõige rohkem õppisin seda, et teiste õpetamine ei olegi nii lihtne ja väikestega tegelemine on raske töö.

Aimar ja Mark (4.klass):

- Palju nalja sai ja oli lõbus.
- Õppisin palju linnaloodusest ja loomadest.
- Sain teada, et linnas varitsevad meid mitmed ohud.
- Järgmisel korral ei muudaks ma midagi – kõik võiks samaks jääda.

Mari-Liis (5.klass):

- Giid olla oli tore, kuigi lapsed, keda pidi õpetama, ei kuulunud -eriti suuremad õpilased.
- Alklassidele oli tore seletada, kuna nad tundsid selle vastu suurt huvi.
- Mul on hea meel, et ma sellel üritusel osalesin giidina, sest sain kogeda uusi kogemusi ning sain teada palju uut endast ja mind ümbritsevast kodulinna loodusest. Näiteks õppisin palju loomadest.
- Järgmisel korral lisaksin juurde veel mõne mängu, aga hetkel ei ole midagi pakkuda- peab mõtlema..
- Lõpuks sain teada, mida tunnevad giidid, kui nende grupis on tüütud lapsed.

Marek (4. ja 7. klass)

- Mulle meeldis, see oli lahe.
- Ma õppisin palju, sain teada, mis tunne on olla õpetaja.
- Raske oli 4.klassiga, kus poisid lollitasid.
- Järgmine kord tuleks teha rangemad reeglid.

Allar (3. ja 7. klass)

- Mulle meeldis, et sai natuke teha õpetaja tööd.
- Õppisin lastega käituma ja sain ka ise ülesandeid lahendada.
- 3.klassiga oli kõige raskem- kaksikud ei kuulunud üldse sõna. See oli ainuke raske asi - nendega toime tulemine.
- Järgmisel korral ei muudaks ma midagi, küll aga oskan ma väiksematega paremini toime tulla.

Seos reaalse ja tööeluga:

- Õppisid, et giiditöö on väga raske
- Suhtlemine eri vanuserühmadega
- Meeskonnatöö oskus
- Aja planeerimine
- Töö organiseerimine
- Kokkulepete sõlmimine
- Probleemide lahendamine
- Vastutus

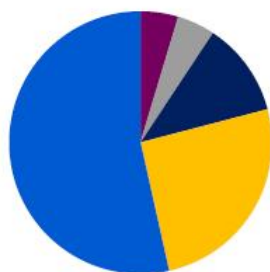
Partnerid:

- Tartu Keskkonnahariduskeskus
- Illuka kooli lasteaed

Näitus „Linnaloodus” seminarimajas (4,17)

43

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5

LISA 6. ETTEVÕTLIK NÄDAL LASTEAIAS

ETTEVÕTLIK NÄDAL LASTEAIAS

TEEMA:

LINNUKESED LENNAKE
KEVADEL KOJU

6 -7 aastaste laste rühm

ANNE SUVI

JA

KÜLLI REINBERK

NÄDALA EESMÄRGID:

- LAPS SAAB SELGEKS MÕISTE "KEVADEKUULUTAJA".
- LAPS OSKAB KIRJELDADA KULDNOKKA .
- LAPS ÕPIB TUNDMA RÄNDLINDUDEST VEEL KURGE JA LINAVÄSTRIKUT.
- LAPS SAAB TEADMISI LINDUDE TEGEVUSTEST KEVADEL: PUNUVAD PESA, MUNEVAD MUNE, HAUDUVAD POEGI, OTSIVAD TOITU.
- LAPS TEAB, MIDA LINNUD KASUTAVAD PESADE EHTAMISEKS.
- LAPS TEAB, KUIDAS AIDATA LINDE.

ESMASPÄEV:

Hommikuring - lapsed tutvuvad nädalateemaga. Räägime päeva tegevustest ja laste soovidest.

Keel ja kõne - kirjanduspala "Lindude kevad" tutvustamine.

Eesmärk: laps saab teada, kuhu linnud teevad pesa.

Voolimine - teema "Kuldnokk pesakastil".

Eesmärk: laps oskab voolida kuldnokka.

Muusika - CD "Matsalu linnuhääled" kuulamine, laulu "Kuldnokk" tutvustamine, tantsud "Kalli-kalli" ja "Tibutants"

Liikumine - üldarendavad harjutused vahenditeta.

Liikumismäng "Linnud koju".

TEISIPÄEV

Hommikuring - lapsed räägivad, mis neile on meelde jäänud eilsest päevast ja räägime lahti tänase päeva tegevused.

Liikumine - külgsammuga varbseinal, harjutused rõngastega, liikumismäng "Linnud koju".

Matemaatika - massi mõõtmine-võrdlemine, massi ühikud - kg, g. Nr. 9 kirjutamine.

Eesmärk: laps võrdleb erinevaid linnumune (vuti-, kana-, hane- ja jaanalinnumuna). Oskab leida erinevusi.

Mina ja keskkond - õppekäik parki.

Eesmärk: laps tutvub erinevate lindudega ja nende pesadega. Otsib kuldnokka ning linavästrikut, et näha, kas nad on tagasi.

KOLMAPÄEV

Hommikuring - lapsed räägivad oma tähelepanekutest seoses lindude saabumisega ja räägime lahti tänase päeva tegevused.

Keel ja kõne - mäng "Täidan, täidan laeva - millega? Lindudega." Liitsõnade moodustamine, kokkulugemine ja ristsõnade lahendamine.

Eesmärk: laps oskab ristsõnade lahendamisel kasutada piltmaterjali lindude nimetustega.

Maalimine - teema "Kuldnokk pesakastil".

Eesmärk: laps oskab joonistada süžeelist tegevust.

Mina ja keskkond - kuldnokapuuride ülespanek koos lastevanematega.

Eesmärk: laps kinnistab teadmisi inimeste abist lindudele ja tutvub lindude vajalikkusest looduses.

NELJAPÄEV

Hommikuring - räägime kevadest, tuletame meelde lindude rännet ja räägime lahti tänase päeva.

Keel ja kõne - õppekäik raamatukokku.

Eesmärk: lapsed tutvuvad raamatukogus raamatutega lindudest. Lapsed kuulavad tähelepanelikult lindude laulu CD-lt. Edaspidi püüavad lapsed looduses märgata ka kuulduid häälsusi.

Kunst - meisterdamine teemal "Seemnetest lind".

Eesmärk: laps oskab seemnetega tuua välja linu kontuuri. Kinnistab teadmisi lindudest ja linu kehaosadest.

Liikumine - õues harjutused topispallidega, liikumismäng "Linnud koju".

REEDE

Hommikuring – lapsed jutustavad, mis neile on meelde jäänud nädalateemast, kes kui palju linde näinud on. Vaatleme, kas ülespandud pesakastidesse on juba linnud saabunud uudistama. Räägime ka lahti tänase päeva.

Kunst – maalimine teemal "Kurg pesal".

Eesmärk: laps süvendab süžeelise tegevuse joonistamist.

Mina ja keskkond – pildid pesadest ja lindude munadest.

Eesmärk: laps tutvub erinevate lindude ja nende pesadega. Laps kinnistab lindude tundmist, tutvub erinevate pesitsuspaikadega.

Muusika – erinevate linnuhäälte kuulamine. Laulu "Kuldnokk" laulmine, laulu "Kevadkuul" kuulamine. Tants "Kalli-kalli", "Tibutants".

Täname

kuulamast

ja

edukat

ettevõtlikust!

